

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an . . . 14— „
Pe 3 luni . . . 7— „
Pe o lună . . . 2.40 „

Numărul popular:

Pe un an . . . 4— Cor.
Pe jumătate an . . . 2— „

Pentru România și
America . . . 10— franci.
Numărul de zi pentru Ro-
mania și străinătate pe an
40 franci.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Bathányi Nrul 2.
INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 filerli.
Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

Telefon pentru oraș, co-
mitat și interurban Nr. 730.

Chestiunea băncei austro-ungare

Discuțiunea asupra chestiei băncei austro-ungare în Camera ungară ia tot mai mult caracterul unei obstrucții, deocamdată deghisată, dar care amenință să se deslănțuie în curând în toată goliciunea ei, cu toate apucăturile nedemne ale obstrucției tehnice.

Chestiunea aceasta, formează una din zalele aceluia lanț, pe care îl făurește națiunea maghiară de veacuri spre a-l pune zid despărțitor între Austria și Ungaria cu scopul vădit de a rupe tot mai multe din legăturile, cari s'au înfăptuit între aceste două alcătuirii de State începând cu dezastrul dela Mohács, unde zdrănuțită de tunurile falnicului Suleiman independența Ungariei s'a culcat în mormânt.

Scăpată prin oștirile germane din robia turcească, nația de nemeși a Ungurilor a început numai decât lupta pentru a se smulge din brațele ocrotitoare ale Austriei și a pus la cale nesfârșitele revoluții, cari au împedat țara aceasta nefericită, ca să țină pași în dezvoltarea culturală și economică cu celelalte țări apusene. În acest chip am rămas înapoiți și asemeni popoarelor balcanice, cari sute de ani au stat mai departe sub robia turcească.

Încercările independentiste ale nobilimei maghiare n'au avut succes, deoarece nu erau izvorite din trebuințele reale ale maselor, ci au fost exclusiv lupte pentru asigurarea privilegiilor nemeșești. Cu toate

acestea feudalii maghiari niciodată n'au obosit în năzuința lor de a se elibera de sub controlul puterii centrale din Viena și sub masca naționalismului maghiar au căutat să-și asigure monopolul exploataării nefericitelor popoare supuse eghemoniei lor.

După dezastrul din 1849 au făcut din nou ochi dulci Vienei și profitând de strâmtoarea internațională, în care se afla Monarhia habsburgică către sfârșitul anilor 1860 au încheiat cu Austria pactul dualist, cea mai nefericită și mai șubredă formațiune de tovărășie între două State, cu gândul rezervat, ca din instituțiunile defectuoase ale acestei hibride alcătuirii să reînceapă lupta pentru deplina independență a Ungariei, după ce se vor fi înfăptuit în cele interne prin stoarcerea de putere și de viață națională a popoarelor nemaghiare din Ungaria.

După lupte de patru decenii, politica oficială maghiară a ajuns aproape de întruparea visului de veacuri și partidului independentist i-s'a dat pe mână puterea de guvernământ.

Coaliția a încheiat, ce e drept, un nou pact economic cu Austria, dar în textul acestui pact a înlăturat toate greutățile formale, cari ar putea să împiedece îndeplinirea independenței economice a Ungariei în anul 1917 și a stors Cde la oroană

și dela guvernul austriac declarații de mare importanță pentru interesele oligarhiei dominante în Ungaria.

În schimb pentru sistarea deocamdată a pretențiunilor referitoare la armata independentă maghiară, politicianii Maghiari și-au concentrat toate puterile în lupta pentru independența economică, prea bine știind, că în posesiunea independenței economice va fi cu mult mai ușoară eluptarea armatei independente și astfel revenirea la uniunea personală, visul tuturor Maghiarilor, de orice nuanță politică.

Situațiunea internațională politică, mai ales omogenitatea de interese ale puterilor centrale europene întrupată în formațiunea triplei alianțe, precum și evoluțiunea politică a popoarelor austriace, cari au știut să scuture de pe trupurile lor eghemonia germană și au produs solidaritatea deja bine remarcabilă a intereselor imperiului, față de năzuințele centrifugale ale Maghiarilor, toate acestea au pus deocamdată stavilă separatismului maghiar și coaliția a trebuit să se retragă dela putere, făcând loc unei noi grupări politice, care din nou simulează convingeri dualiste și spre a mântui încă odată supremația rasei maghiare asupra popoarelor nemaghiare din patrie, se arată gata de a împlini toate condițiunile, cari garantează situațiunea de mare putere a imperiului habsburgic în concertul politic european.

PRIMUL FARMEC

de Alex. St. Vernescu

Seara se lasă pe lunci, iar apele se aud mai deslușit, murmurându-și cântecele, pe când stelele prind să scânteie din ce în ce mai multe — lumânări singurătăților largi...

Tu, ai rămas în prag fără să știi ce vrei, cu ochii la luceafărul de seară și aștepti pe cineva pe care nu-l vezi și te gândești, fără să știi la ce. O mulțime de dorinți te cuprind și nu ți-i dor de nimeni, ci atâtea lucruri ai de făcut și ai uitat ce trebuie să faci, pentru că ești așa de tânără și pentru că astăzi ți-a spus el pentru întâia oară, într'amurg, când te întorceai acasă de prin lunci unde te-ai jucat toată ziua cu fluturii — ți-a spus el că ești frumoasă și că-i ești dragă. Nu te așteptai tu la asta, dar te-așteptai să-l vezi pe el — și el așa de odată ți-a tăiat un cărare și a început să-ți spue și să-ți înșire tot ce e prin lună și prin stele. Dar pas să mai știi tu ce ți-a spus el, căci n'ai înțeles nimica, dar ai fugit de odată așa ca o căprioară speriată... Și acum ai rămas în prag fără să știi ce vrei. Uite colo, după dealul acela cum ese luna; faci ochii mari și te înfiori întreagă de-un farmec neînțeles, dar nesfârșit. Și buzele tale prind, înroșite, să șoptească în neștire: Ce frumoasă seară!.. Dar mama ta dă de tine, și se miră că stai așa și te înțeabă binișor despre ceva. Tu rușinată, fără să știi de ce, dai fuga apoi să cauți cutare lucru,

dar cum se face că nu-l găsești de loc și-l cauți, mereu până nu-l mai cauți, și pe urmă când nu te vede nimeni te lipești cu coatele de fereastră și privești afară... Vezi tu bine, că nu mai ești aceeași fetiță sburdalnică, gata să rădă de ori ce, să se joace cu ori cine, să sărute cu atâtea veselie pe mama ei. Și întocmai ca o păsărică gata de sburat, deschizi fereastra parcă vroind să zbori în lume, să te duci departe-depart, — tu nu știi unde, dar vrei tu numai să te duci undeva, într'altă parte, așa ori unde-ai fi. Cine oare ți-a pus în inimă așa de odată un dor nepriceput și fără margini, să vrei ceva și să nu știi ce vrei, să nu-ți mai placă nici un lucru, nici o carte și nici căsuța ta părintească?... Vezi, e întâia oară când ți se face dor de necunoscut, de o altă viață, când cauți un braț sigur și puternic lângă care să-ți reazimi inima ta încrezătoare și sufletul tău visător. Il cauți pe el drăguță față cu părul de aur, pe flăcăul voinic și tânăr care să-ți stârnească dorințele și în brațele căruia să simți și tu că alta e viața și alta-i fericirea. A sosit clipa când trebuie să iubești și tu sprintărea copilă, când ochisorii tăi veseli și blânzi să se înroureze de duișia aceluia nu știu ce, care fără veste îți intră în inimă și-ți înfășoară gândul...

Ce liniște e afară și-i răcoare.. Uite ce-ți mai vine prin gând: Ai vrea s'o ei așa rasna pe lunca de colo în mirosul de romanțe și sulcine, dar ți-e atât de frică! N'ai plecat nici odată tu singură așa, și singurică te cerți de ce-ți mai vine prin gând; ba și o lacrimă dă să-ți iasă

din ochi... la mai bine să fiu eu cuminte ca în totdeauna — și prinzi din nou să te cerți și stai așa și te întrebi ce-i fi având tu astăzi, neliniștea asta, toate astea, de unde îți vin? Ori poate ai bolnavă și tu nu știi, dar ce boală o mai fi și asta? Apuci ghierghieful cu ciudă o prinzi să faci o floare... Dar n'ai făcut nimic și ai încremenit cu acul pe pânză, cu ochii duși, cu gândul rătăcit și cu inima bătând din ce în ce mai tare. Doamne ce am eu astăzi? Și sări deodată în sus și te plimbi prin casă ca o păsărică prinsă. Apoi fără să știi, te apropii de fereastră iar, și privești în noapte dealungul dealurilor, sub vraja lunii... Parcă ai vrea să vezi pe cineva venind pe drumul satului. Și iar stai așa și te cerți... Nu, nu, astăzi se petrece ceva cu mine, îți zici tu dureroasă; ia să fiu eu cuminte, — ce-i asta? Și închizi fereastra, stingi lampa și te culci. Apoi parcă vrând să nu mai vezi nimica, te ascunzi în perne și închizi tare ochisorii tăi atât de întristați și gata pentru plâns...

Luna varsă în odae un miragiu de raze și prinde o aquarelă pe părete... Dar tu n'ai astâmpăr, îți întorci capul, fără să vrei deschizi puțin ochii, și o vezi. Dar nu-i mai poți închide, și acum rămâi așa, și o privești ca pe un tablou nevorbit de frumos, care are ceva din taina neliniștei tale. Nici odată nu ți s'a părut o rază de lună mai frumoasă ca în seara asta. Și-i atâtea liniște în casă, atâtea farmec se risipește peste tot, pe pereți, pe lucruri, pe pat, pe ochii tăi că nu-i mai poți închide și nu mai poți dormi.

Dar ce se aude? Parcă fluieră cineva un

Una dintre aceste condiții este banca austro-ungară.

Esența chestiunii este rezolvită. Toți bărbații specialiști, maghiari și nemaghiari, cu foarte puține excepțiuni, științificește au dovedit, că desființarea băncii comune austro-ungare și înființarea pentru Ungaria a unei bănci independente ungurești ar fi în detrimentul economic și financiar al Ungariei. S'a dovedit mai presus de orice îndoială, că banca comună răspunde în modul cel mai echitabil tuturor cerințelor financiare ale Ungariei și o bancă independentă nu s'ar putea înființa între astfel de condițiuni, cari să ofere vieții economice a Statului Ungar situație mai favorabilă, ci dimpotrivă ar îngreui numai dezvoltarea prielnică a finanțelor țării.

În toată discuțiunea însă, aceste considerații din domeniul obiectivității și al realității economice și financiare s'au lăsat pe planul al doilea și în primul plan s'au pus *considerațiunile curat politice*. Astfel partidele opoziționale maghiare nu-și motivează cererile lor referitoare la banca independentă maghiară cu argumente luate din domeniul intereselor economice, ci mai ales susțin teza, că banca independentă maghiară este pârghia, cu ajutorul căreia se poate scoate din țâțâni alcătuirea dualistă a imperiului habsburgic și se poate pasi pe calea, care duce la uniunea personală.

Este evident, că în astfel de așezare a chestiunii popoarele nemaghiare ale țării nu pot sprijini tendințele partidelor opoziționale maghiare, deoarece orice relaxare a raporturilor dintre Ungaria și Austria se cere din partea maghiarilor totdeauna pe motivul, că în chipul acesta se mărește puterea de supremație a clasei dominante maghiare asupra neamurilor nemaghiare din patrie.

Astfel chiar și coaliția croato-sârbă, care între multele ei păcate are și pe cea al veleităților antiviezeze, în una din ședințele delegațiilor săi exmiși în parlamentul ungar a decis a susține banca unitară austro-ungară, dar totodată a decis

și aceea, că în lupta ce se dă pe această temă, între partidele maghiare ale Camerei ungare, nu va lua parte.

Situațiunea partidelor naționaliste din dietă e și mai clară. Câtă vreme partidele maghiare cer relaxarea raporturilor dintre Austria și Ungaria pe motivul, ca în acest chip să poată mai ușor întemeia statul unitar național maghiar, partidele naționaliste din potrivă sunt necesitate a năzui spre centralizarea puterilor din monarhie și în consecvență nu pot sprijini pretențiunea băncii independente maghiare nici chiar pentru cazul, că această instituțiune ar fi mai favorabilă intereselor economice ale țării, decât banca austro-ungară. Vom repeți în veci cuvintele marului Simeon Bărnuțiu de pe câmpul libertății: *fără naționalitate nu ne trebuie nici libertate, nici bogăție*.

Separare socială

Trăim în țara aceasta împreună cu alte neamuri. În cele mai multe părți amestecați cu Unguri, Nemți. Sârbi. Raporturi sociale, economice, financiare, oficiale, ne silesc zilnic să venim în atingere cu oameni de alt neam, de alte credințe, de alte idei, din altă lume.

Aceste împrejurări fatale ne imprimă un timbru special al oamenilor de culturi diferite, o timiditate în avânturi sociale și culturale, caracterul amestecăturilor culturale, ceace pe nemțește se zice atât de potrivit „Kulturmischling“.

Cei mai mulți dintre noi, și-au făcut studiile în școale străine, cari nu au absolut nici o atingere cu lumea de idei a culturii românești. Femeile noastre în cea mai mare parte asemenea. Cartea românească pentru foarte mulți dintre noi e greu înțeleasă. Fetitele noastre citesc mult mai bucurosi romanele ungurești ori nemțești, decât scrierile literaturii noastre române.

E cert, că aceste fatale condiții culturale se reflectează în mod nefavorabil

asupra luptelor noastre politice. În atingerile sociale cu elementele străine, cât de puțin, dar totuși perdem ceva din intransigența idealismului nostru național, care nu se poate întări, decât numai din izvorul limpede al culturii naționale. Și tocmai noi, în situațiunea noastră actuală, când ni-se contestă dreptul firesc la viață proprie națională, avem chiar politicește cea mai imperativă trebuință de a manifesta hotărârea noastră spre eluțarea acestei îndreptări prin însăși viața noastră socială, saturată prin cultura noastră proprie națională.

Nu purtăm noi o simplă luptă politică de opoziție parlamentară. Lupta noastră e cu totul de altă ordine. Noi luptăm pentru însuși temelia vieții noastre naționale, *luptăm pentru însuși dreptul nostru de existență națională*.

În astfel de împrejurări, rostul raporturilor noastre sociale cu neamurile conlocuitoare trebuie fără îndoială să se conformeze condițiunilor acestei lupte pe viață și pe moarte. Îndârjirea noastră națională trebuie să se manifesteze în toate actele vieții publice, în toate deprinderile noastre sociale și culturale.

Intreagă societatea maghiară e copleșită de ideologia șovinismului politic al guvernelor, cari s'au succedat dela anul 1867 încoace. Pretutindeni vom afla în această societate dispreț, când mai manifestat, când mai ascuns, față cu întreagă ființa noastră românească. Compatrioții noștri maghiari sunt crescuți prin școalele lor intenționat din frageda copilărie în convingerea proprie tuturor usurpatorilor de drepturile altora, că ei sunt ființe superioare celorlalte neamuri din patrie, că limba lor este mai frumoasă, decât oricare alta din țară, doina lor și dansul lor și îmbrăcămintea și ochii lor și buclele lor de păr, toate sunt mai alese, decât ale celorlalte neamuri din patrie. Aceste neamuri peste tot sunt rase inferioare: „Krumpli nem étel, tót nem ember“. Multimea expresiunilor de batjocură, de cari băjbăie limba maghiară la adresa popoarelor nemaghiare din patrie, este cea mai clasică

cântec?... Da!... Și par'că tu l-ai mai auzit și în alte seri câteodată, pe la fereastra ta! Da, da, el trebuie să fie, căci el, fluierând și-a eșit în cale într'amurg pe drum, și și-a spus ceva, ba și-a spus mai multe dar nu-ți mai aduci aminte ce și-a spus, — ba da; și-aduci aminte... vezi că nu poți uita așa de repede când îți spune cineva că ești frumoasă și că-i ești dragă. Ia să văd cine o fi pe drum și zici tu curioasă, și sări din pat cu frică și te uiți pe fereastră... Ah este chiar el! Și nu mai poți de bucurie! — Ei dar ce-mi pasă mie dacă-i el, îți zici tu muștrătoare, și ai vrea să te dai îndărăt, să fugi dela fereastră; dar par'că și-a lipit cineva coatele de geam și și-a legat piciorușele ca să stai pe loc — și apoi doar nu faci nici un păcat, că nu te vede nimenea de afară.

Un flăcău înalt cu plete negre, s'apropie încet de căsuța ta. Ai rămas uimită! Luna plină-i arginteașă drumul și el pare un făt-frumos rătăcit prin ținuturile astea, neștiind ce să facă pe unde să apuce. Așa-i că e frumos? Și mai ales cum pășește el atât de încet par'că să nu supere liniștea nopții, par'că adunând dela un pas la altul o lume de gânduri. Tu nu poți să nu-l privești cu mai mult îndemn și chiar cu drag, că nu te vede nimenea de afară... Dar ce o fi vrând să facă? Uite a stat în loc și chiar în dreptul ferestrei tale și chiar a ridicat ochii spre ea.. Oare te-o fi văzut pe tine! Te-ai dat de-odată în lături, dar par'că și-a făcut cineva vânt și iar ai venit la fereastră și par'că te-a pironit așa ca să nu te mai poți mișca de acolo. Dar el stă pe gânduri. Acum se uită în jos, acum pe dealuri,

acum la lună și iar la fereastra ta... Tu nu te mai poți mișca, dar tremuri toată ca o trestie în vântul dimineții. Ce frumos e! Incepe să-ți pară rău că nu i-ai răspuns astăseară nimic, doar el și-a spus lucruri așa de frumoase, mai frumoase de cât poveștile. Ași fi putut măcar să-i spui când am plecat: bună seara, îți zici tu învățându-te — dar ai fugit așa deodată par'că te-ai fi speriat de ceva. Ce o fi zis el? Și uite cum privește spre fereastră; dar nu poate să mă vadă de afară. Dar ce-ar fi să deschid fereastra, să mă fac că mă uit undeva și repede să o închid? Ah ce gând îmi vine și mai ales că poate să mă vadă mama, ce ar zice ea? Ce să fac?... Nu știu ce să fac!... Dar uite cu cât îl văd mereu, îmi pare tot mai rău că m'am arătat în fața lui așa nu știu cum. Ce ar fi să deschid fereastra?... Și duci de câteva ori mâinele ca s'o deschizi și iar le lași, iar inima îți bate așa de tare, par'că e o furtună în ea.

Un liliac trecu fâlfâind pe deasupra lui și el îl urmări cu privirea până dispăru în lunci... Dealurile se albesc tot mai mult, și pădurile de mesteceni se fac ca de aur. Dela fântână se aude abia sunând un murmur plin de taine..

Auzi ce dor nebun să te cuprindă: Să pleci așa de mână cu el pe cărări cotitoare — și să te duci... Ce ar fi să deschid fereastra? Am fost așa de rea cu el, că nici nu mă pot ierta, îți zici tu iar cu milă.

Dar iată-l, face un pas, își mai aruncă odată ochii către fereastră și pleacă înainte... Un fior și-a străbătut inima ca un cuțit și toată arzi; îți

pare așa de rău c'a plecat! Dar dacă ar fi să deschizi acuma fereastra și să-l strigi? Ah, asta nici atât. Uite-l, se duce pe colo, peste răzoare, uite-l, se duce... și nu-l mai vezi — s'a dus.

Acuma toată luna a căzut pe fereastra ta și a umplut odaia de lumină. Tu par'că te-ai deșteptat dintr'un vis frumos și dureros, și te duci încet, speriată de farmec, și te închini uimită, cu mânuța tremurătoare — pe urmă te sui în pat.

Ah, Doamne, ce rea am fost, îți zici tu prea mânărită, și îți îngropi capul în perne, întrebându-te fără de glas: Dar oare mâine seară o mai trece? Și ca și când cineva bun te-ar fi asigurat că da, îți șoptești printre buze încetinel: Dacă o mai trece și mâine seară, dacă o mai trece... dacă o mai trece... am să deschid fereastra!..

Și atunci cum nu era nimenea care să-ți fie de urât, un stol de lacrimi și-a căzut din ochi și s'a culcat cu tine.

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

mărturie despre ura compatrioților maghiari față de popoarele nemaghiare din patrie.

În fața acestei stări de lucruri este oare cuviincios, ca noi Românii să oferim societății maghiare prilejul de a-și bate joc de noi? Cum se poate împăca cu demnitatea noastră națională umilirea, ce *trebuie* să o simțăm toți acei Români și Românce, cari caută distracție socială la petrecerile aranjate de frații noștri maghiari? Este o desăvârșită lipsă de bun simț îmbulzirea în astfel de societăți, despre cari din capul locului poți fi convins, că te primesc cu ură și dispreț în suflet. Cât de inferiori trebuie să le părem noi în asemenea cazuri acelora, cari în anii absolutismului nu invitau la petrecerile lor nici pe cei mai înalți dignitari ai statului, chiar și atunci, când aceia erau din sângele lor, ba pe aceia cu atât mai puțin.

Noi nu urim pe maghiari, dar trebuie să-i facem a înțelege, că pretindem egalitate de drepturi nu numai în cele politice, ci și în cele culturale, și în cele sociale mai ales. Lupta pentru asigurarea existenței noastre naționale trebuie să o purtăm pe toate terenele vieții. Și nicăiri nu e mai ușoară această luptă, decât în viața socială. Aici în fiecare zi compatrioții noștri maghiari pot să simtă nemulțumirea noastră, îndârjirea noastră, îndreptățirea aspirațiilor noastre naționale. Trebuie să-i facem să simțăm, că suntem în stare a ne alcătui viața noastră socială în perfectă independență de dânșii.

În fața tendințelor de maghiarizare ale politicii de guvernământ, în fața pretențiilor nejustificate ale societății maghiare de a ne contopi în această societate, noi Românii, cari ținem la românismul nostru, bărbați și femei, trebuie să opunem protestul nostru cel mai efectiv prin neparticiparea noastră la viața lor socială, prin desfășurarea tot mai impunătoare a vieții noastre sociale exclusiv românești.

Participarea Românilor la societățile de lectură românești, petrecerea intelectualilor români împreună cu intelectualii șovinisti unguri, dansul damelor române în brațele tinerilor, cari urăsc sufletul românesc, sunt tot atâtea dovezi de slăbiciunea noastră națională.

Separarea desăvârșită a societății românești, romanizarea noastră în toate manifestările vieții, lectura exclusivă a clasicii noștri, podoaba românească a casei noastre, costumul național la toate petrecerile noastre, cu un cuvânt *demonstrarea ostentativă a românismului nostru* nu este reclamată numai de ferbintele noastre dor de a ne păstra ființa noastră românească, ci este cea mai puternică armă în lupta noastră politică pentru revendicarea drepturilor noastre naționale, pentru elup-tarea egalității naționale în Statul-Ungar.

Nu vom opera cu impulsături personale, nu vom a remarca persoanele cari păcătuiesc în potriiva principiilor expuse în aceste rânduri, căci suntem convinși, că educația unui popor nu se poate face pe această cale, ci numai prin

aprofundarea sentimentului de omogenitate a intereselor tuturor acelora, cari au fericierea să aparțină neamului românesc, chemați, așa simțim, de prevedință la completarea civilizației generale omenesci prin accentuarea și scoaterea la iveală a individualității sale etnice atât de nobile și pline de virtuți proprii sângelui său cu germeni din cea mai desăvârșită gintă a omeniei.

Politica în Ungaria

Criză de guvern?

Sâmbătă seara, după consiliul de miniștri din Viena, zierele semificioase ale guvernului răspândiseră știrea, că referitor la reforma codului militar divergențele de păreri dintre cele două guverne s'ar fi aplanat. Azi însă s'a dovedit, că dincontră, în chestia aceasta domnește cea mai mare confuzie.

Din schimbarea aceasta a situației rezultă două eventualități. Sau se va ajunge la o înțelegere, și-n cazul acesta la vară amândouă guvernele vor prezenta spre dezbateri reforma militară și codul penal militar, sau, în caz de neînțelegere, guvernul ungar va trebui să ia dela ordinea zilei nu numai codul militar, ci și întreagă chestia reformei militare. În locul acestora ar urma la dezbateri reforma electorală și în legătură cu aceasta statificarea administrației.

Dacă M. Sa împăratul n'ar aproba programul guvernului ungar, în cazul acesta guvernul va trebui să demisioneze.

Sporirea armatei, Serviciu militar de 2 ani.

Cetim în „Neue Freie Presse“, că în ministerul de războiu se proiectează urcarea treptată a convingentului de recruți a armatei la 145 mii de oameni, și, conform acestei urcări treptate, cu încetul să se introducă și serviciul militar de 2 ani.

*

Chestia băncii austro-ungare.

Desbaterile în chestia băncii austro-ungare decurg în aceeași liniște, ca acum două săptămâni. Guvernul și majoritatea își ascund nerăbdarea, dar în continuu accentuiază, că felul desbaterilor seamănă a obstrucție.

Față de știrea, că guvernul va șterge din proiectul băncii §-ul 5, care este atacat din mai multe părți, ministrul de finanțe d. Lukács a declarat, că în nici un caz guvernul nu va șterge §-ul acesta.

Partidul justhist voiește să lungească desbaterile în nădejdea, că zădărniciind prelungirea privilegiului băncii pentru 15 Februarie, faptul acesta ar aduce guvernul în încurcături.

Un ziar vienez despre situația politică actuală din Ungaria.

Un ziar vienez ocupându-se în loc de frunte cu situația politică actuală din Ungaria, scrie următoarele:

„Locurile cele mai înalte sunt foarte mulțumite cu Guvernul și partidul muncii, și apreciază deplin toate greutățile cu cari trebuie să lupte... Factorii competenți nu vor face nimic ce-ar putea turbura situația... În Viena a produs oare-cari nedumeriri faptul, că în timpul din urmă unii oratori din opoziție, cari acum un an și jumătate ocupau loc în consiliul de Coroană dau în publicitate acte oficioase a căror loc ar fi numai în arhive... Nici odată nu s'a făcut atâta indiscreție, ca acum din partea foștilor miniștri și secretari de Stat Unguri. Destăinuirile acestea, ce-i drept, nici nu folosesc, nici nu strică, dar ne-am bucura nespuse de mult dacă li-s'ar pune odată sfârșit.

Atacurile lui Polonyi și soții în contra Casei domnitoare nu sunt luate în serios, nimeni nu crede, că ele ar avea darul să alimenteze obstrucția. Din anumite motive partidul kossuthist nu va putea face obstrucție și astfel în lupta aceasta d. Justh va sta singur“.

Cazarii.

Un deputat din partidul poporal a interpelat în Cameră în chestia Cazarilor din Maramurăș și a cerut, ca guvernul să trimeată fără întârziere un comisar regesc, care să cerceteze amănunțit toate abuzurile din acest comitat.

Camera va decide în chestia aceasta la sfârșitul săptămânei.

GLUME.

Distrat.

— Bărbatul meu e așa de distrat dela o vreme încoace, că uita mereu să aducă umbrela acasă, de pe unde se ducea.

— Ah, al meu e și mai distrat, — se întoarce mereu cu două umbrele, dacă a plecat cu una de acasă.

Unire ideală.

Ofițerul. — Cu cine ai vrea să te însori mai bucuros, camarade, cu o româncă ori cu o americană?

— Mai bucuros cu o româncă cu zestre americană.

Ascultător.

Tatăl. — Petrică de ce ai aruncat cu no-roiul în d. Popescu?

Petrică. — Domnul institutor ne-a spus că nu-i voie să aruncăm cu pietre.

Se înțelege.

Mătușica vine în vizită și aduce un pachetel înfășurat în hârtie.

— Ei Gică, întrebă ea pe nepoțelul ei, mă iubesti?

Gică se uită gânditor la pachet:

— De, mătușico, nu pot să văz aceaeta prin hârtie!

**Credit pe ipotecă, pe cambiu
și pentru oficianți mijlocește**

HERZOG SÁNDOR

ARAD, str. Weitzer János 15. — Telefon nr. 376.

Litere. — Arte — Petreceri

SONET

*Mă plimb duios pe-a Gangelui largi maluri
Și ntr'un tușiș de bambus sub o stâncă,
Văd un castel cum nu văzusem încă,
Și'n preajma lui flamingii trec pe valuri.*

*Răpît, privesc mărețele portaluri,
Din cari ruina veacurilor mîncă,
Și prin balcoane'n liniștea adîncă
Ard candeli, ca în nopțile de baluri.*

*Iar print'r'un geam o brună sultănică
Surăde blînd și-așa copilărește,
Și strălucește pe-a ei sîni mătasa.*

*Dar cînd să plec spre gingașa-mi amică,
Să stînge sfîntul vis și mă trezește
Cu ochii ntr'un volum de Kalidasa.*

A. Cotruș.

ÎN DIMINEAȚĂ

*Se face zio... și albi
Bălăiul chip al lunei pline;
Dar ea se supără de-a bine
Că nu mai poate străluci.*

*Și-atunci se naltă'n cer, grăbit,
Luînd și stelele cu dînsa,
Și se ascunde'n necuprinsa
L'adure din nemărginit.*

*Ca un flăcău fosforoscent
Și îndrăgît de primăvară,
Pornește soarele s'apară
Eșînd măreț din Orient.*

*April cîntînd cu ciripiri,
Vioi îmi bate la fereastră,
Cu părul lui de zare-albastră,
Cu ochii lui de trandafiri.*

*De câte ori el mi-a bătut,
Venînd asemenea la mine,
El mă gîsia printre suspine,
Cătîndu-mi sufletul pierdut.*

*Eu stau cu draga'n brațe-acum
Și îi zîmbim dela fereastră:
El vede fericirea noastră
Și cîntă nebunește'n drum.*

*Și cîntă el, cîntăm și noi,
Și-aceeași muzică-și ia zborul —
Dar capelmaistru e amorul
Ce bate tactu'n amîndoi.*

Alex. St. Vernescu.

Bunicu

E de șaptezeci de ani. E alb ca neaua. Cu barba tunsă puțin, adus din spate, mișcându-se cu greu, cu fața blajină, cu privirile vesele, își duce de azi pe mâne zilele pe cari le mai are de trăit.

În tinerețea lui fusese învățător. Câte generații nu-i trecuseră pe sub ochi, în timp de 25 de ani cât a îndeplinit acea funcțiune. Era bun cu copiii. Se purta ca un părinte. Și micuții îl ascultau, respectau și iubeau. Învățau de drag, și nu li-se părea nici-odată greu.

Timpul a trecut repede, a ajuns pensionar. Până atunci dusese o viață regulată: dimineața la școală, după masă la școală, iar restul timpului cu cele trebi, prin curte sau prin grădină.

Acum citea una-alta, și se plimba, ca să nu se plictisească. Sau cîntă din vioară. Nu știa să cînte cine știe ce, dar îi era dragă muzica. Avea vre-o trei viori. Se gîndea: „să le dau la nepoți”. Și avea mulți bunicu, căci avusese șase copii.

Imi place mult să stau de vorbă cu el. Cînd începe să spuie din tinerețe, ți-e mai mare dragul să-l ascuți. Mai ales imi place cînd povestește despre Cuza. Îl văzuse în tinerețe, în Iași, ba jucase chiar „hora unirei”, pe locul pe care se va înălța acum mîndra statuie a primului Domn Român.

Viața petrecută în școală, călătoriile lui pe jos cu băeții, dela Iași la Huși, dela Huși la Galați, Brăila, Buzău, de pe vreme cînd se făcuse Unirea, ți-le povestește adesea. Mersese prin căruțe cu pepeni, cu grîne, cu oameni pe cari nu-i cunoștea, trăgea la oameni necunoscuți lui, și cînd aflau că-i din Moldova, îl primeau cu cea mai mare plăcere, că lor le plăceau Moldovenii, cu accentul lor caracteristic în vorbire, simpli, cinstiți, sinceri, buni la suflet, credincioși și în Dumnezeu, și credincioși și Domnului lor, lui Cuza-Vodă, acel care mai târziu a împroprietarit pe mulți din ei. Și deși săraci unii, îi primeau, și împărțeau cu ei mult-puținul pe care îl aveau, și-l împărțeau cu dragă inimă, și se înțelegeau în graiu ca niște frați ce erau.

Frumoase timpuri, și fericiți acei cari le-au apucat. Se zămislise Unirea mult dorită, Unirea celor două țări surori, Unirea sub acelaș dominitor; mai lipseau Transilvania, Bucovina și Basarabia, și se alcătua România de pe vremea lui Mihail-Vodă Viteazu.

Acum a început să nu mai audă bine. Dar de văzut, vede amarnic. Citește și acum jurnale. Dar foarte adesea vine pe la mine, și rîzînd, îmi spune: „Dă-mi pe Eminescu și pe Vlăhuță. Poeții mei favoriți!” Poeții lui favoriți! Dar ai cui nu sunt? Așa bătrîn cum e, a învățat 1907:

„Minciuna stă cu regele la masă...”
Și „oblonitu-mi-a fereastră, gerul cu al lui flori de ghiață...” le-a învățat pe din afară.

Le citește ca pe ceva sfînt, aceste poezii. Și aproape numai pe ele.

— „Bunicule, să-ți dau pe Alexandri, — îi zic adesea, — de ce numai Eminescu și Vlăhuță?”

— „Ei lasă. Aștia sunt poezii mei. Pe Alexandri l-am citit în tinerețe. Pe alții nu-i mai citesc”. Și pleacă încet.

Am fost cu el la „Lipitorile Satului”. O citise, o jucase pe cînd era flăcău (cum zice el), și o și văzuse jucată. Și cu toate astea a mers. La podidit lacrimile de multe-ori. Poate își aducea aminte din tinerețe, de colegii cu cari juca teatru, într'o odăiță mică dintr'o mahala mîrginașă a Iașilor, la cari *reprezentați teatrale*, veneau și dintre cei mai bogați.

Cînd ia pensia, vine pe la mine, și îmi dă un pumn de bani. „Poate ți-o fi trebuind și ție”, și pleacă.

La masă deschide vorba de una, de alta, și zice totdeauna: „Dacă oi trăi până luna viitoare am să fac cutare lucru”.

Vara, stă toată ziua în grădină. Își găsește el de lucru. Iarna se culcă de vreme, odată cu găinele, și se scoală des de dimineață.

*

Nu mai cîntă din vioară: a uitat, și nu mai știe ce să cînte.

Bătrîn, alb, adus din spete, cu fața blajină, cu privirea veselă, cu barba puțin tunsă, mișcându-se cu greu, își duce zilele de azi pe mâine, până ce-i va suna ora mult așteptată.

Vrea să moară vara. Iarna zice că-i va fi frig.

București, Ianuarie 1911. Traian Dimitriu.

Revista revistelor.

Primim dela cunoscutul umorist d. Eugeniu Revent, 3 satire în formă de scrisori, tipărite în trei broșure deosebite. Versurile sunt corecte, imaginile se succed surprinzătoare, îndemnându-te să citești din ce în ce cu mai multă atenție, procurându-ți treptat-treptat tot mai multă plăcere. Pe ici pe colo spiritul e slab în felul că nu pișcă așa cum ar trebui. Toate trele

satirele, nasc cititorului dorința de a cere dela autor încă alte satire și mai bune. Iată, luînd la întîmplare din aceste scrisori satirice, câteva pasagii. Din prima scrisoare:

„De-oiu mai trăi, de-acum pe viață o să mă leg
[cu jurămînt
De-asemena bărbați de seamă să nu mai zic
[niciun cuvînt,
Căci au avut un mare merit pe cînd erau în vre-
[mea lor:

Strigau și ei ca 'n iarmaroace, ducînd de gât
[vre-un scriitor.
Iar răposatul *Mihalache* și glasul chiar și l'a
[pierdut

Voind să recomande lumii pe un poet necunoscut,
Dar să-i lăsăm pe ceea lume și să le zicem
[„pace vouă,”

Și-or ispăși și ei păcatul, cetînd acolo „*Viața*
[*Nouă*”

Ori ascultînd pe *Minulescu* cîntînd „*Românțe*
[*Intîrziate*”

În limba lui cea păsărească și cu 'nțeleșuri deo-
[chiete,
Din cînd în cînd i-o ține hangul vre-un deca-
[dent cu acelaș dar
Sunînd „*Din trîmbițe de aur*” și el vre-un zbîr-
[năit vulgar.”

Din a II scrisoare:

„Dacă ai cumva 'ndrăzneală să spui că măgarul
sbiară!

Prietenii lui, cu 'ndârjire s'or grăbi cu toți să sară
Și să dovedeas 'a lunei că, astfel, dac'ai vorbit,
Este că nu ai norocul, ca și el, să fii slăvit!
De nu poți s'ajungi celebru cum e Chendi bu-
năoară,

Tot ca el să-ți verși veninul făcînd lumea de
ocară?
Precum vezi e lucru simplu, cînd eu fac o 'mpu-
sătură,

Cel atins e om de seamă, dar... cu musca pe
căciulă;
Iar eu scriu „rînduri rimate, șterse și inferioare”,
Cum a zis un mare critic din Sibiu pe cât îmi
pare.

Mi-am schimbat apoi părerea, prietene, de un
timp încoace,
M'am convins că e mai bine, să trăiești cu toți
în pace.”

„Față cu progresul zilnic al științei medicale,
Toți microbii de pe lume vor să fac'o protestare
Și s'arate omenirei că nu dînșii sunt de vină,
Cînd mortalitatea crește și cînd mamele suspină.
Dacă-ți place libertatea, și de nimene nu-ți pasă,
Fără multă socoteală să te faci doctor de plasă.
Din trăsura dai rețete pentru cei cari au murit,
Și procesele verbale, le mai ai de iscălit.
Rar de tot la 'ntîmplare, în vre-un sat să te
dai jos,

La sfârșitul lunii însă lea o 'ncasezi frumos.
Cât privește de spitale, să vorbești nu am cu-
vînt,
Cei mai mulți întrați în ele, se tîmădue în mor-
mînt.”

Din a III scrisoare:

„Ca noi nimenea nu are un respect nemărgenit
Pentru oamenii de seamă ce trăesc, ori au murit.
Astfel chiar cu Ioan Creangă, marele povestitor,
Ca unul care fusese om de geniu, din popor,
La normîntul lui o cruce simplă, 'n lemn, dacă
[i-am pus,

S'arătăm chiar și la groapă că n'a fost un om
[de sus!

Germanii dacă păstrează locuința din Weimar,
Și noi „bojdeuca” lui Creangă o păstrăm ca lu-
[cru rar,

Putrezită, dărîmată, cu cerdacul irosit,
Căci e mai interesantă ca ruină la privit.
Despre Eminescu, asemeni, câte n'ași putea să-ți
[spun!

A trăit în așa cînstă de-a murit apoi nebul.
Răbdător era la toate, nu mîncă chiar zile în-
[tregi

Prin sfârșitul lui cel tragic, viața toată-i înțelegi!

Ca să ne arătăm respectul, după moartea lui [acum,
L'am făcut și mai celebru ca pe-un scriitor po- [stum!
E vorba ca editorii ce-au făcut averi cu el
Să-i ridice un bust la groapă, fie cât de mititel.
Chiar mormântu 'n care doarme dulcele Alec- [sandri
Are-o „șandrama“ de scânduri bustul spre-ai [acoperi!“

„Lanval“, dramă în 4 acte, de *Eduard Stucken*, a avut aseară, la prima reprezentare în Viena, un succes mediocru. Este a doua piesă în seria ce a scris autorul din ciclul regelui Artus: „Gawan“, „Lanval“, „Lancelot“.

Serata etnografică din Timișoara.

Interesul publicului nostru pentru serata etnografică din Timișoara este foarte viu și se prevede că sala va fi arhiplină. Toate lojele sunt deja vindute și zilnic își anunță tot mai mulți participarea în care scop se rezervează locuințele necesare. Pentru evitarea eventualelor neplăceri cu locuințele s'a decis ca fiecare participant să-și anunțe participarea, ca să se poată lua din vreme dispoziții pentru locuințe.

Totdeodată suntem autorizați a anunța, că participarea damelor în costum național nu e obligatorie ci numai de dorit.

Din România

Instituțiuni culturale.

„Liga pentru unitatea culturală a tuturor Românilor“

Această societate a fost înființată la sfârșitul anului 1890. După numeroase adesiuni primite din toată țara s'a constituit în mod definitiv în ziua de 24 Ianuarie 1891. Originea ei, este mai mult studentească și comitetele la început erau compuse jumătate din studenți. Caracterul studentesc s'a pierdut din an în an până ce a ajuns ca studenții să aibă un singur reprezentant, perzându-l și pe acesta în curând.

Scopul ei este de a întreține continuu viața, pe baza culturii naționale, conștiința de solidaritate în întreg neamul românesc. Mijloacele pentru ajungerea acestuia sânt: 1) Sprijinirea lui prin presă, prin conferințe și întruniri. 2) Ajutorarea și sprijinirea ori cărei instituțiuni de cultură națională. 3) Sprijinirea, tipărirea și răspândirea ori cărei scrieri de natură a înlesni ajungerea scopului societății. 4) Serbătorirea datelor însemnate din trecutul Românilor.

Mulțumită acțiunii entuziaste a studențimei și devotamentului bărbatilor desinteresati, chemați de la început la conducere, societatea a progresat până ce a ajuns o putere. În momentul când această putere se părînda din o mână în alta, a început și declinul ei, care a ajuns la desăvârșire pe la 1900. Dela data aceasta până la 1907 s'a menținut în aceeași stare de decădere. Neajunsurile ce au dat peste această societate n'au putut să o desființeze fiindcă era o necesitate, nu-i ajuta spiritului vremii. De sigur istoric acestei societăți va afla o mențiune de laudă și pentru conducătorii din anii aceștia, care chiar dacă nu or fi făcut nimic pentru societate, ceia ce nu se poate susține, — au totuși marele merit că au scos-o de

sub stăpânirea politice și s'a îngrijit ca prin ființa comitetelor și a celor câteva secțiuni să-i asigure existența până la sosirea unor timpuri mai bune. Aceste vremuri s'au ivit în anul 1908. În acest an la congresul de la Galați schimbându-se comitetul central într'un mod radical, a ajuns secretar general d. N. Iorga. D-sa ajutat întru câtva și de redșteptarea sentimentului național, dar mai ales prin activitatea sa mare și plină de jertfe, prin cutrierarea țării în lung și în lat, prin conferințe ținute în toate centrele județene, prin o propagandă continuă în „Neamul Românesc“, prin îndemn cătră prietenii și cunoscuții d-sale, a reușit să ridice numărul secțiunilor „Ligei culturale“ de la 6, câte erau înainte la 47, din care 5 secțiuni în comune rurale.

Activitatea Ligei de acuma, este o activitate culturală. Publică cărți pe înțelesul tuturor pentru întărirea conștiinței naționale: *Cronica lui Mihai Viteazul*, *Calendarul „Ligei“*, *Din faptele străbunilor*, *Istoria Românilor*, *În amintirea lui Augustin Bunea și Informațiuni pentru membrii Ligei*. Nu uită nici sprijinirea presei și a oricărei scrieri de natură a întări solidaritatea națională. A întemeiat bursa Șaguna de 100 lei lunar și premiul Bunea de 300 lei. A deschis o bibliotecă publică la București și alta la Iași, aranjează festivale, conferințe, serbătorirea zilelor și oamenilor mari ai neamului.

Această activitate în cercuri mai restrânse e desfășurată aproape de toate secțiunile din țară, din cari cele mai harnice sunt cele din București, Galați, Ploiești și Craiova. Liga culturală reprezentând cultura națională, se înțelege că nu poate să rămână indiferentă la acțiunile politice prin care se împiedecă dezvoltarea firească a acestei culturi. Astfel și acuma ca și mai înainte, ține să informeze străinătatea asupra prigonirilor din Ungaria, publicând în franțuzește două memorii. În primul arată procesele de presă și alte persecuții din 1909 în al doilea tratează ultimele alegeri din Ungaria și România: Amândouă aceste memorii au provocat multe discuții în presa din străinătate și multe mărturisiri de simpatie. Ultimile acțiuni mai importante ale comitetului central sunt: colecția pentru inundații din Banat, aranjarea loteriei de 600.000, a cărei bilete se vor pune în curând în vânzare, și preparări, în vederea clădirii palatului „Ligei Culturale“ pe terenul dăruit de primăria capitalei. Această clădire monumentală, prin sala sa de conferințe și teatru, prin muzeul și biblioteca sa, nu va mai fi numai un ajutor puternic în lupta pentru cultura națională, ci și un însemnat izvor de câștig material, care la rândul său va fi pus deasemenea în serviciile cauzei naționale.

Emilian.

CRONICA EXTERNĂ

Irlandezii

Noul parlament englez are o grea misiune de împlinit în sesiunea, ce se va începe în curând. Poporul irlandez după o luptă de veacuri a ajuns în sfârșit acolo, ca drepturile lui să fie luate în seamă de guvernele engleze și azi pare, că Anglia stă în fața unei prefaceri mari politice.

E drept, Irlandezii se bucură de drepturi destul de largi încă din timpul lui Ioan fără-țară. Drepturile politice de atunci însă s'au împărțit în mod neegal și o mare parte a Irlandezilor celtici a rămas fără drepturi politice în decursul veacului de mijloc. Reformațiunea, care n'a putut prinde rădăcini la ei, a adus cu sine ca nedreptatea să fie și mai evidentă, căci drepturile politice erau date numai pe seama protestanților. În veacul al 18-lea Irlandezii primesc parlament provincial Homerule și administrație independentă.

Aceasta însă nu dură mult și la 1801 se desființă dieta lor și se făcu uniunea cu Anglia. Se porni pe urma acestei schimbări o mare agitație, că majoritatea Irlandezilor era nemulțumită cu noua stare a lucrurilor. Dar și la Irlandezi a băntuit și băntăie și azi cearta și desbinarea, care i-au făcut slabi, astfel că cererile lor naționale au rămas multă vreme neascultate.

Certele erau cauzate de deosebirea confesiunilor, care și astăzi încă există în straturile Irlandezilor. Partea cea mai mare a țaranilor irlandezi e catolică în sudul și vestul insulei, în nord se află în massă și reformați. Reformații totdeauna au fost contra unei diete, căci fiind religiunea catolică la putere, se temeau, că vor ajunge sub conducerea unui guvernământ influențat de cercurile clericale. Situația este, că o minoritate e contra lui Homerule. Dar nu numai deosebirea de confesiuni îi face neputincioși pe Irlandezi, ci și o altă împrejurare cu mult mai gravă. Aderenții dietei încă sunt împărțiți, unii mai radicali, alții mai moderați, cum s'ar zice la noi.

Radicalii pretind autonomie pe toată linia, o republică irlandeză. Ei nu sunt prea numeroși, dar primesc sprijin moral și material dela frații lor bogați emigrați în America. Ideile de libertate răsărite în America găsesc teren priincios la frații apăsăți de acasă din Irlanda. Sunt apoi alții, așa numiții naționaliști constituționali, cu cari Gladstone a încercat la 1886 să rezolve marea chestiune irlandeză. Dar și acest partid s'a divizat în clericali și anticlericali devenind în modul acesta factor neînsemnat.

S'au făcut încercări de a uni aceste fracțiuni într'o ligă, care trecând peste hotarele înguste ale confesiunii și politice să aibă în vedere idealul național.

Liga aceasta pretinde de asemenea independență politică, și pune mult teme pe reforme economice și culturale.

Aceste tendințe mai noi află răsunet la partidul puternic al conservatorilor și unioniștilor englezi, cari într'adevăr voiesc să dea o soluție crizei irlandeze într'o formă federațională. Ei doresc, ca să formeze o mare federațiune a Angliei, Scoției și a Valesului, cari toate vor primi diete provinciale supuse parlamentului central al Imperiului.

Asquith stă așa dar în fața unei probleme de mare importanță în actuala sesiune a parlamentului. Ideea federațiunii are aderenți în sânul guvernului, precum și a conservatorilor.

Irlandezii naționaliști însă sunt nemulțumiți, căci frații lor americani întrețin în ei nestins focul independenței cu formă de republică. Redmond, capul lor își dă toată silința să împace atât guvernul cât și partizanii săi, punând în vedere celor nemulțumiți dintre Irlandezi, că deosebirile confesionale vor înceta.

Redmond dispune în parlament până la 60 voturi și dacă se vor alătura acestea opoziției, guvernul va avea o majoritate de abia 44 voturi, care devine problematică, dat fiind, că socialiștii și partidul muncitorilor vor da tot concursul lor opoziției. Asquith își dă silința să rezolve criza prin federațiune și azi e ca și sigur că odată cu acest proiect se va pune în desbatere și un alt proiect, care să restrângă dreptul de veto al Casei de Sus.

Se pare, că Anglia de azi, va primi în scurtă vreme o formă nouă, forma Monarhiei federative, iar rolul senatului ei istoric se va reduce.

Agricultură. — Industrie. — Comerț

Reuniunile agricole

Ideia de a promova interesele agricole-economice ale țaranului prin asocieri nu e nouă nici la noi. Ne-o dovedește aceasta vechimea reuniunii agricole a comitatului Sibiiu. E cea mai veche, dar și — unica.*

A fost contemplată în stil mare, după modelul instituțiilor similare ale altor popoare din patrie. Și aci credem, că face greșala. Avem noi Românii multe particularități etnice, cari ne deosebesc aproape în toate manifestările vieții de alte neamuri; acele însușiri proprii nu ne-ar împiedeca, însă ca să adoptăm cu folos și pentru trebuințele noastre statutele unor societăți culturale sau economice străine.

Da, dacă acele statute s'ar fi croit nu atât pentru împrejurări din orice punct de vedere mai favorabile decât ale noastre, ci dacă la croiala lor s'ar fi ținut socoteală în grad mai mare de *sărăcia noastră*... În partea cea mai mare a plaiurilor și văgăunilor dintre munți și dealuri locuite de Români, precum și în coliba de pe un șes îngust ce se întinde în lungul cutărui râu, — în localități îndepărtate de arteriile comunicației moderne, cu sol puțin productiv, cu vite pipernicite, degenerate, în urma nepriceperii oamenilor, istoviți și ei de muncă și răpuși de otrava cutărui pripășit — da, sub astfel de raporturi economice „statutele“ oricât de bine ticluite ale unei societăți ce operează din centrul cutărui comitat cu câteva sute de comune, nu ne pot aduce nici o îndreptare mai eficace. O adunare generală cu câte o conferință, ținută tot la... cine știe câți ani într'o comună, iarăși puțin folos real ne poate aduce. Peste tot însoțirile economice cu cerc de activitate fixat între hotarele împărțirii administrative-politice a comitatelor nu ni-se pare că ar duce la un scop bun. Fiecare comună, sau cel puțin fiecare cerc, își are condițiile sale particulare, ba într'o direcțiune, ba într'alta, atât în privința producției, cât și în privința valorizării produselor economice, c'un cuvânt în privința întregii modalități de a gospodări. Iar o acțiune unitară, pornită din centre cu raze prea mari și în măsură de a ține cont de toate acele împrejurări, ar reclama întocmirea unui aparat administrativ prea complicat și prea costisitor.

Si poate împărtășim vederile chiar și a foștilor și actualilor conducători ai „Reuniunii agricole din comitatul Sibiiu“, dacă ne întrebăm, că întreg felul de a munci al acestei însoțiri este el oare la înălțimea chemării?

Incasarea regulată, să zicem, a taxelor de cotizație, distribuirea anuală a câtorva altoi, plus premiarea din când în când a copiilor bine hrăniți și curat ținuți, — sunt oare *aceste* manifestații principale

* Tovărășiile pe cale a se înființa în scopul asigurării vitelor, le socotim mai mult instituții financiare în felul societăților de asigurare. Credem însă, că vor avea cea mai bună influență asupra propășirii generale agricole-economice.

de muncă ale *primei* noastre instituții agricole suficiente pentru a-i cânta necondiționat obișnuitele osanale?

Nu vrem însă a contesta nimic acestei „Reuniuni“ din meritul ce i-se cuvine și recunoaștem cu mulțumire îndrumarea salutară ce răspândește între țărani, mai cu seamă în privința întemeierii însoțirilor după sistemul „Raiffeisen“.

Dar iarăși nu putem tăcea și spunem, că — cu tot prestigiul bun, ce-l are — totuși nici aceasta reuniune nu se află la acel nivel, încât să ne poată servi drept model după care am putea înființa altele noi, considerând acțiunea sa în mare parte prea birocratică, prea „de formă“, prea fără vlagă. Nu putem neglija însă cu toate acestea a admira voința și puterea de muncă a celor cari persistă a o conduce cu însuflețire, în butul insuficienței mijloacelor materiale și a cunoștințelor speciale, cari le-ar putea deschide un teren mai vast spre acțiune mai rodnică sub împrejurări de altfel direct favorabile, cum i-le oferă comitatul Sibiiului, cu popor mai cult și mai bine situat materialicește, și cu administrație mai tolerantă, ba chiar prevenitoare în astfel de chestii.

Fiind vorba de Sibiiu, poate e cu cale a aminti și unica „școală agricolă“ ce avem; adecă, nici nu știm pozitiv, dacă mai există sau nu? Considerând însă atât modalitatea înființării, cât și — cele ce au urmat, nu voim a insista mai cu dinadinsul asupra acelei școli, ci ne mărginim a da expresie nădejdei noastre, că sau se va așeza pe o temelie solidă, sau va înceta de a mai poza drept „școală economică“ în alcătuirea ei actuală.

C. Băilă.

Creșterea vitelor în Anglia

Un sistem uniform de creșterea vitelor nu se poate preciza pentru toate țăările, întrucât clima și rasele impun fiecărei localități un anumit sistem eficace. Totuși e bine să observăm felul de hrană și întreținere a vitelor și din alte țări, întrucât putem să adoptăm și noi anumite feluri de creștere, cu care putem aduce o variație în rasa vitelor noastre, variație care ar îmbunătăți cerințele economice de la noi.

Există în Anglia un neam de vite, cu coarne scurte numite Durham, recunoscute că au o carne curată și multă. Felul de creștere al acestor vite cu coarne scurte, face însă ca boul să fie greoi, moale, fără rezistența cerută boului de muncă. Dar încrușișările Durhamilor cu alte rase n'au stricat metișilor de a desfășura destulă putere de muncă. În ce privește laptele vitelor Durham este excelent și abundent, iar produsul de carne curată s'a stabilit că la Durhami, e de 66—70 chilograme la suta de chilograme din greutatea vie.

Sistemul creșterii vitelor în Anglia e foarte simplu și aproape același pentru

toate rasele, iar rasa Durham se crește și mai lesne.

Iată în rezumat acest sistem de creștere.

Izolarea cât mai complectă a vițelor după etate. Libertate mai mare pentru vițele. Pășunat liber, vara întregă pentru vacile fătate.

Larna vacile fătate primesc 8—10 kg. fân; 30—45 litri rădăcini când alăptează viței sau slăbesc.

Vara mai primesc la grajd, după pășunat 40—50 kg. mazărice sau trifoiu verde.

Larna micilor tauri dela 6 luni până la 1 an, după greutatea lor, li-se dă o porție de mâncare valorată în fân, egală cu 4—5 la sută din greutatea vie a animalului, fie 3—5 kg. fân, 15 kg. rădăcini, 3—5 kg. țărâțe, 1 litru de ovăs și 1 kg. turte de in dela fabrică. Vara 20—25 kg. nutreț verde, 4—5 litri țărâțe și 1 kilogram ovăs.

Aceasta hrană se sporește până la creșterea deplină a vitelor, când ajung vârsta de 3—4 ani, după care apoi se scade.

Vitele Durham se formează, crescându-se iarna, în afară de cele arătate mai sus, cu plusuri de hrană cu nutrețuri alese, broșbe, gullii, făinoase și turte. Vara li-se dă pășunile cele mai alese.

Ar fi de dorit să avem și noi cultivatori speciali printre proprietarii noștri, cari să se ocupe mai de aproape cu creșterea vitelor, înființând grajduri cu vite numeroase și perfecționate ca sânge. Căci netăgăduit avem nevoie nu numai de vite de muncă ci și de vite folosite pentru consumațiunea cărnei. Ferma Albion a introdus în România rassa engleză Durham, și aceasta a dat mult indemn cultivatorilor noștri de a imita, întrucât sunt mulți cari dispun de pășuni fertile, unde vitele se pot întreține bine.

ȘTIRI

Bancă nouă românească se înființează în Reghinul-săsesc, cu un capital de 100 mii cor. sub numirea „Cerbul“. În fruntea alcătuirii este d. inginer Florian Bogdan.

Tovărășie nouă e pe cale a se alcătui în comuna Bălan de lângă Jibou. Noua tovărășie pe lângă afacerile de credit ar îngriji și asigurarea vitelor în legătură cu Reuniunea noastră dela Orăștie.

Băncile noastre — au început să publice socoșile afacerilor de peste an, din care să vede că anul încheiat a fost un an bun pentru bănci. Mai târziu când vom cunoaște mai multe bilanțe, vom da o schiță despre roadele ajunse prin băncile noastre în anul încheiat.

CUVINTE LIBERE

Drepturile noastre

Vieța omului, fie el bogat sau sărac e împreună cu multe sbuciumări sufletești și trupești. Aceasta stă scris în legea firei și nu este putere omenească care să îi poată schimba rostul.

De multe-ori un om bogat, stăpân peste nenumărate comori, suferă mai mult, are mai mari dureri decât un biet semen de al lui, lipit pământului de sărac, care duce lipsă și de hrana zilnică.

Oamenii cei bogați însă, în multe alte privințe stau mai bine decât cei săraci. Astfel, având multă învățatură își cunosc drepturile lor cetățenești și din această cauză, dacă au și sufletul curat, sunt de cel mai mare folos neamului lor. Unii dintre dâșii nu sunt nedreptățiți de loc; iar alții sunt prea puțin izbiți de nedreptățile legilor, căci știu să se apere și știu să se folosească de drepturile pe cari le au.

La oamenii cei săraci, — poporul de rând, — lucrurile stau cu totul altfel. Ei nefiind în stăpânirea cuceritoarei arme a învățaturii, nu își cunosc drepturile lor cetățenești și nu știu să se folosească de ele. Zilnic sunt deci părtași de fărădelegi și nedreptăți, căci sunt slujbași pentru cari țaranul nu prețuiește nimic.

Acești slujbași, de și trăiesc din sudoarea țaranului, îl nesocotesc, îl șicanează, își răd de simțămintele lui naționale, vorbesc cu el ca și când ar face aceasta din milă, din bunăvoință, iar nu din cauza datoriiilor ce li-o impune sarcina lor de slujbași cinstiți.

Noi Românii — poate în mai mare măsură decât ceialalți concetățeni ai noștri de altă limbă, suntem părtași ai acestui mare rău, și lucrul acesta nu s'ar întâmpla sau răul ar scădea cu mult, dacă potrivit trebuințelor noastre, *toți am avea deplină învățatură*, căci atunci, cunoscându-ne drepturile, le-am ști apăra și am ști să ne folosim de ele.

Ca să ne cunoaștem aceste drepturi nu e lucru mare!

Acum e iarnă. Holdele noastre nu se mai pot lucra din cauza gerului și întreaga zi o petrecem acasă. Acum ne odihnim și ne adunăm puteri noi de muncă, ca la primăvară din nou să începem strămoșescul nostru rost. Muncim noi și iarna în jurul casei, dar aceasta muncă, cu drept cuvânt o putem numi jucărie, față de alte munci, pe cari le facem în toată lucrului. Iarna mai mult sedem, decât muncim.

În vremea de acum însă, aproape în fiecare zi se fac schimbări; lucrurile, indeletniciri, obiceiurile vechi se înlocuiesc cu altele noi, fiindcă și traiul e mai greu, mai scump de cât în vremurile apuse. De aceea vedem, că la popoarele conștiente de chemarea lor, viața e mai bogată în sbuciumări și frământări de învățatură, și se constată un progres tot mai mare.

În astfel de împrejurări, nu e permis, ca noi Românii să stăm nepăsători, să nu vedem, să nu înțelegem ce se petrece în jurul nostru, căci — așa fiind glasul vremurilor — *astăzi fiecare clipită își are însemnătatea ei*; și deci orice clipită trebuie să fie întrebuințată cu folos pentru înaintarea noastră, a neamului și a patriei.

Dacă stăm reci și nepăsători, pe când alți oameni, alte neamuri înaintază, noi rămânem tot așa cum suntem acum. Și știu, că cu starea noastră de astăzi, nu ne putem lăuda în toate privințele.

De aceea, fiecare clipită a vremii de iarnă trebuie s'o întrebuințăm cu folos.

Vremea de iarnă e cea mai potrivită, cea mai binevenită pentru noi țaranii *ca să citim!*

Da, să citim cu adevărată dragoste și sârguință să citim, căci cititul e cel mai bun izvor, e cel mai puternic mijloc de înaintare.

Acel popor, care citește, se înarmează cu arma învățaturii și liniștit așteaptă tainele zilei de mâine.

E cel mai firesc lucru ca și noi Românii, înainte de toate să ne cunoaștem drepturile noastre cetățenești și cu neclintită tărie, cu sfințenie să ținem la ele.

Cunoscând noi odată aceste drepturi și ținând seamă de ele, întunerecul din jurul nostru se va risipi ca negura de razele soarelui și se va face lumină.

Aceasta va avea fireasca urmare, că nu o să mai avem parte de atâtea pierderi, dureri, suferințe și nesocotiri, apoi totodată ni-se croiește și drumul de înaintare în toate privințele.

Alex. Țințariu.

Evenimentele din Arabia

Din Aden vine știrea, că imamul Zahia a proclamat războiul în contra Turcilor și a trimis bande armate în toate direcțiile în munții Jemenului. Seikul Boni pașa s'a asociat cu imamul. Arabii au distrus comunicațiile telegrafice tăind firele. Se așteaptă răscoala întregii provincii. Autoritățile au cerut întăriri dela Constantinopol. Pretendentul Idriss a luat ofensiva în contra trupelor turcești. Capitala districtului Asiriei este asediată dela începutul lui Decembrie; guvernatorul împreună cu o puternică garnizoană se află împresurat înlăuntru.

*

E vorba deci de o mare mișcare a poporului și totuși opiniunea publică europeană abia este informată despre evenimentele din Arabia și peste tot despre chestia arabă.

După venirea la putere a Turcilor tineri, cea mai grea și mai însemnată datorie a lor era, să facă ordine în provinciile arabe. Ce-i drept, provinciile acestea au primit cu mare entuziasm și însuflețire noua Constituție și Arabii s'au alăturat cu bucurie la Turcii-tineri, dar fără îndoială, că noul regim al tinerilor Turci a greșit foarte mult, când le-a promis mai mult decât într'adevăr au putut să împlinească.

Arabii așteptau foarte mult în privința culturii lor dela tinerii-Turci, ba nădăduiau și oarecare independență națională și politică, dar s'au înșelat amar. Regimul tinerilor-Turci, ce-i drept, a sporit numărul școalelor din Arabia, dar a trimis aci învățători simpli, cu foarte puțină cultură, cari mai aveau și păcatul neiertat în fața Arabilor, că nu știau nici măcar talmăcirea corectă a Coranului și afară de aceea abia știau scrie și citi.

Dar nu numai învățătorii, ci și slujbașii trimiși de guvernul turc aci erau de-așa fel, că nu cunoșteau limba poporului. A mai contribuit la amărăciunea Arabilor contra Turcilor și aceea, că noul guvern a început fără milă încasarea dărilor, iar slujbașii se foloseau de aceasta ca să se îmbogățească.

Răscoala Arabilor s'a întâmplat deci din trei motive: întâiul religios, al doilea indignarea foarte mare dar îndreptățită a unui popor cu o cultură veche contra impunerii unei culturi noi și neînsemnate și al treilea neglijarea administrației și justiției din partea noului regim. Neajunsurile administrației le-ar mai suferi Arabul, dar explicarea falșă și tendențioasă a Coranului îl indignează și-l revoltă nespuse de mult. Acea-

sta din urmă a fost cea mai mare greșală ce-a făcut-o guvernul Tinerilor Turci, și aceasta este cauza principală că Jemen, provincia cea mai bogată a Arabiei s'a răscolit și, că, în fruntea mișcării s'au pus imamii și seikii cari proclamă războiul sfânt contra guvernământului mincinos din Stambul.

Și totodată acesta este și motivul, că răscoala din Arabia are o însemnătate foarte mare, pentru că e foarte probabil ca Turcia să piardă pentru totdeauna provinciile cele mai bogate și culte și deodată cu acestea toată importanța de putere mare.

CORESPONDENȚE DIN ȚARĂ

Clipe înălțătoare

în frumosul Zarand

Rari Români din patria noastră cea binecuvântată de D-zeu cu toate comorile firești sunt așa de fericiți ca noi, zarandenii!

Da! Căci am avut părinți înțelepți, bărbați providențiali, cari deja pe la anul Domnului 1860—1870 ascultând glasul marelui Arhiereu Andreiu, au înțeles, că un popor abia smuls din cătușele iobăgiei de veacuri, își poate susține viața de toate zilele, și croi o soartă mai vrednică de un popor de viță atât de strălucită, cum e Românul, — numai prin *învățatură*, prin *cultură*. Conștienți de adevărul, că cultura e temelie oricărui progres, fericiții noștri părinți îndată ce fură chemați la viață, la libertate, închinară daruri frumoase pentru mântuirea și mărirea Monarhiei Austro-Ungare, daruri numite: *împrumutul național de Stat*.

Iar când Monarhul glorios, după potolirea încercăturilor dela Crimeea (1854) pe la a. 1858 asigură zarandenilor împrumutul dat Monarhiei prin obligații de Stat date pe seama singuratecilor comune, — cele din Zarand ascultând glasul profetic al lui Șaguna, închinară obligațiile de Stat în suma de peste 80.000 fl. pentru întemeierea unui fond școlar din care se înființă la a. 1869 gimnaziul român gr.-or. din Brad și se susține până azi.

Capitalul fundamental a crescut într'una. Fiind o părțică (16.400 fl.) investită într'o moșie nemeșească de peste 1200 jug. pădure și câmpii, acestea dela cumpărare (1863) până azi a vărsat în fondul școlii peste 200.000 fl. Și totuși valoarea ei a crescut într'una. Azi valoarea e cel puțin de 100 ori mai mare ca înainte cu 40 ani. Capitalul la care s'au adaus toate prisosințele chivernisite cu evlavie și credință și sporite din prisosul inimilor curate, trece preste jumătate milion coroane. A crescut capitalul material, deși a înfruntat multe lipse. Dar au crescut și lipsele sufletești.

De oarece timpul mai nou reclamă o pregătire fundamentală de 8 clase gimnaziale dela fiecare ins, care vrea să îmbrățișeze o carieră științifică, ori alte cariere practice, prin cari țin-tește să-și asigure pâinea de toate zilele, în cei din urmă 10 ani s'au făcut încordări mai mari, ca nu numai să se susțină starea de mai 'nainte, ci să se și facă un pas spre întregire la 8 clase gimnaziale.

Inimi virgine, tinerimea zeloasă, mândra speranță a viitorului nostru, a alergat de prin cele mai depărtate unghiuri și a aranjat felurite producții artistice în favorul Sionului din Brad, care nu e numai al Zarandenilor, ci al tuturor fraților din patria ungară, fiind el institut public cu dreptul garantat prin statutul său de a se completa ori când într'un institut superior, — de ale cărui binefaceri se pot împărtași toți cei ce vreau. Astfel la a lui măriri contribuie băești de pe la sate, cari au folosit sărbătorile bisericesti împărătești ca prin colindele și cântecele lor melodioase să însuflețească și să îndemne la jertfe; tinerimea de pe la pedagogii, teologii, universitățile de prin orașele de frunte, intelectuali de prin orașele cari au aranjat concerte, teatre și alte producțiuni artistice, precum și tombole, picnicuri, baluri și tot felul de petreceri sociale; institutele de credit și economii conduse de bărbați conștienți de suflarea vremii au închinat mii și zeci de mii de

coroane pentru mântuirea Sionului neamului nostru, sute de bărbați aleși, cari știu aprecia importanța culturai noastre, au grăbit să se înscrie între fondatori cu câte 200-2000 coroane. Chiar și soldații bravi și-au depus obolul lor.

Astfel în timp relativ scurt s'a adunat capitalul de peste 200.000 coroane, la care numai puțin va trebui să se mai adauge, ca edificiul nou pentru care deja s'a asigurat terenul de lipsă și s'a făcut planul și preliminarul — să se poată înălța ca finicul.

Conduși de dragostea de a contribui la înălțarea institutului nostru gimnazial au fost călăuziți mai în zilele de curând și cei 14 elevi teologi ai seminarului „Andreian“, cari la 7/20 Ian. l. c. au venit din Sibiu la Brad fără a băga în samă frigul iernei, nici nevoile drumului ș. a. și sub conducerea colegului lor Petrașcu au aranjat un concert cu deosebită plăcere gustat, — prin care au înălțat din nou inimile și au deșteptat noi raze de speranță, că cât mai curând se va desăvârși visul fericților zrandeni și astfel se va înălța un nou și trainic scut libertății naționale...

Despre acest concert voi reveni.

Brad, 10/23 Ianuarie, 1911.

Miron Costin.

De pe malul Cibiului

Sibiu, Ianuarie 1911. Cu astăzi, împlinesc trei zile de când mă adăpostesc între zidurile atât de primitoare ale ospitalierului Sibiu, acest pe mântuite „hauptstadt“ al „Land“-ului săsesc dela marginile Ardealului nostru românesc.

E atât de atrăgător Sibiul acesta, cu oameții săi pacinici, monotoni și cinstiți, cu împrejurimile sale atât de desfătătoare ochiului, cu poezia sa „Dumbravă“. „Pe sub Arini“ și alte locuri de plimbare încât de-ai fi de un temperament cât de ursuz te predispuie la veselie.

Nu mai vorbesc de frumoasele Rășinari și Seliștence în minunatul lor port pitoresc de o simplitate care impune, dar totuși de o eleganță neîntrecută.

Trăsesem întâi la hotel „Mihai“, către care încă din zborul trenului în trecerea pe la Giriș (Aranyos-gyères) de unde prin fereastra vagonului întrezărisem pierdută în zare pe latura stângă minunata „Cheia Turzii“, mă atrăgea ceva neînțeles, nu atât din motive de economie, ci o putere mai sfântă, magică, hotărâtoare, care găsise răsunet într'o doină caldă de Român înflăcărat pentru tot ce i-ar arăta sau i-ar povesti o faptă în legătură cu trecutul neamului său. Dar prin zănd repede de veste, că acest hotel cu nume românesc e ținut în arendă, durere — dela un român, de un țanțos împintinat scăpat cu fuga dela oca (Sibiului) de boicotul la care bravii noștri Ocneni îl supuseseră ca pedeapsă pentru isprăvile sale de agent în solda administrației șovine, la alegerile trecute în contra noastră, mi-am luat numai decât bagajul și m'am mutat la „Römischer Kaiser“.

Dela fereastra hotelului dinspre strada Cisnădiei, observ firma mare pe clădirea din față a băncii românești mai nouă „Lumina“ și gândul meu se întreabă: Câtă lumină ar mai fi de lipsă și în Sibiul acesta?

Alături de ea Societatea de asigurare „Transsylvania“, prima noastră, și poate ultima cooperare cu Sașii pe terenul economic, e în destulă lumină pentru a te face să găcești intențiile de cari acest popor e călăuzit fără de noi.

Enervat mă retrag dela fereastră, ca-și-când m'ar fi supărat cineva și mă dau jos. Aci o iau pe strada Cisnădiei — strada cea mai centrală a Sibiului — și dute băietele citind la firme doar voi da și peste una românească. Era cât p'aci să disperez, când aproape să ies la „Bretter“ — loc favorit de plimbare al sibiienilor — dau peste una, una și singura: *Petrașcu*, crotorie civilă și militară.

La dreptul vorbind nici această firmă nu-i românească — e tot nemțească ca toate celelalte, numai patronul e Român. Dar fie, mă mulțumesc deocamdată și cu atât, numai să dau peste mai mulți patroni de român, c'apoi la firme îi mai ușor de vorbit, aci toți vorbesc românește și nevoia altei limbi nu o simți de ai sta cât de mult în Sibiu. Orașul acesta mie îmi lasă impresia unui oraș românesc cu nume și inscripții străine.

Ajuns pe Bretter, nu știu prin ce legătură de idei gându-mi sboară la Mőzöl un orașel din

România, locul de naștere al marelui nostru Caragiale. Poate din cauza asemănării acestui loc de plimbare al Sibiienilor cu un bulevard din Mizil, numit bulevardul *Pardon* pentru că nu făcea-i doi-trei pași și se și isprăvia bulevardul.

Pe largele alee copacii desfrunziți își întind brațele lor goale în bătaia vântului de seară plângându-și tănuț vecinic aceeași poveste, în timp ce din cerul posomorit al iernei o bură de zăpadă așezase pe bustul lui Schiller din „Stadtpark“ mii petale diamantate.

Gândul, că aș putea scăpa ușor de nostalgia unei zile morocănoase ce apasă așa de greu asupra sufletului meu și așa destul de contemplativ mă făcu să intru pe la „Haberman“ acest palat al trușăului Sas fabricant de bere de odinioară, intrat acuma de curând — cu destulă părere de rău din partea conaționalilor săi — prin forța împrejurărilor în stăpânirea Românilor a Consistorului Arhidiecezan. Pustiu mi-se păru largul local de cafea, doi-trei de ai noștri între cari remarc dela distanță figura voluminoasă dar așa de simpatică a d-lui dr. Petru Șpan, savantul profesor dela școala noastră de pedagogie, atât de iubit și atât de stimat de foștii și actualii săi elevi. O mărturisesc, foarte rar mi-s'a dat ocaziune să constat atâta alipire a elevilor chiar după ce absolvă de profesorul lor, ca față de d-nul Șpan.

Ei răsfoiau cu enervare dintr'un maldar de gazete și nu puțină îmi fu satisfacția când îi văd cum se opresc toți asupra foii noastre „Românul“ a cărui conținut destul de bogat și variat se putea observa, cât de mult îi interesează.

Îmi sorbii cafeaua și ieșii. La „Brote“ nimeni. La „Stadtpark“ nimeni. Ca prin vis mi-se puse întrebarea: Unde-s clienții de astăvară? Unde-i acea lume vorbărească, gâlceviitoare, înșelată după distracții, după viață? S'a dus și ea odată cu cocorii, ca să se reîntoarcă — poate — iar odată cu ei, la primăvară!

Moartă mi-se părea acum natura și gândul meu zboară și el către morții noștri, marii noștri morți din Sibiu. Mă duc să-i vizitez.

La biserica din vale — unde de atâtea ori a răsunat cu timbrul său argintiu înălțând spre Cel atotputernic rugăciuni glasul marelui nostru Șaguna, — m'am îndreptat întâi. Acolo am văzut mormintele episcopului Moga și al mitropolitului Miron Romanul, la capul cărora străjuia o mare cruce de marmură sură ce sămăna mai mult cu crucile catolicilor decât cu cele ale ortodoxilor. Nu mi-am putut stăpâni indignarea de ce la cele mai multe morminte în loc de crucea noastră ortodoxă se pune mai adesea un monument de formă piramidală sau elipsoidală, cecece lasă o rea impresie vizitatorului. Mi-s'a spus, că așa să cumpără de la comercianții de atari obiecte, cari toți sunt străini. Când vom avea și un Român în această branșă ca să nu ni-se mai pocească cimiterele?

De aceea m'am dus la cimitirul dela biserica gr.-cath. din suburbia „Poarta turnului“ unde am văzut frumoasele monumente dela mormintele: Baronul Ursu, dr. Ioan Rațiu și Gheorghe Barițiu, toate trei alăturate pe lângă zidul bisericeii. Aci mi-au stors lacrimi din ochi inscripțiile: „Soția și fiicele îndurate, au ridicat acest monument“ și pe-al lui Barițiu și pe-al d-rului Rațiu.

Cum, oamenii aceștia mari, n'au avut pe nimeni în lumea aceasta, decât soția și fiicele? — Dar ei pentru cine au muncit, pentru cine au luptat? Nu pentru neam? Căci la amândoi soțiile și fiicele au rămas sărace!

Atâta nepăsare, atâta nerecunoștință nu mai întâlnești nicăiri. Numai la noi, rușinea de-a restrînge cercul admiratorilor pentru făcătorii de bine, pentru gigantii cari ne-au luminat și ne-au îndreptat cât au fost în viață pe căile mântuitoare, numai la noi, după ce suflarea caldă părăsește lumea rece, rămân singurele recunoscătoare: soțiile și fiicele!

Până când această purtare de lași, de nevrednici față cu oamenii noștri cei mari?

Sufla-va odată și în inimile noastre amorțite, suflarea caldă a recunoștinței fiilor, către părinții, către înaintașii lor?

Despre cei vii în numărul viitor.

Parlamentul ungar.

Sedința Camerei.

— Dela corespondentul nostru. —

Budapesta, 24 Ianuarie.

Opoziția ia parte la desbaterile băncii comune trimițând, de astă-dată, numai „oratori“ mai mici, cari stărnesc multă ilaritate prin vorbirile lor. Oratorul *Antal Géza*, guvernamental a și spus-o aceasta în ședința de azi a Camerei. Opoziția, firește, a respins afirmația lui *Antal*, dar totuși rămâne adevărul, că în liniște se face obstrucție, și de aceea discuțiile nu prezintă nici un interes.

Ședința se începe la orele 10 și jum. a. m.

Prezidează *Berzeviczy Albert*.

Președintele propune, iar Camera primește, ca ședința de azi să se țină numai până la orele 1 și jum. ca astfel Camera, în înțelesul hotărârei de ieri, să poată lua parte la înmormântarea lui *Ugron Gábor*.

Ministrul de comerț d. *Hieronimi Károly* prezintă un raport despre lucrările statistice pe anul 1911.

Chestia băncii.

Herczeg Sándor: Vorbește pentru banca comună și declară că primește proiectul de rezoluție, prezentat de deputatul *Földes Béla*.

Preszly Elemér (justhist): Spune că Austria este dușmană a tot ce e spre binele Ungariei, și de aceea luptă cu fier și foc și contra băncii independente.

Aminteste, că din trecutul băncii austro-ungare putem trage învățătura cum în timpuri critice banca comună totdeauna a fost în contra intereselor ungurești (Aprobări în stânga).

Atrage atențiunea guvernului asupra faptului, că banca este o întreprindere privată și încă întreprindere privată austriacă, (Așa-i!) care va aduce țării pierderi foarte mari.

Antal Géza (guvernamental): Desaprobă faptul, că opoziția voiește să facă obstrucție, pentru că sunt atâtea chestii însemnate de rezolvat încât e păcat să se piardă vremea cu atâtea vorbărie fără de nici un rost.

Recunosc, că națiunea (ungurească N. R.) are dreptul la banca independentă. Nimeni nu contestă acest drept, dar nu este nici un motiv financiar sau național ca să schimbăm situațiunea băncii comune. Avem bani, cari și în străinătate sunt recunoscuți de-ai noștri.

Oratorii din opoziție aproape toți au recunoscut binefacerile băncii comune, întreb dar pentru ce se atacă instituțiunea aceasta?

Fráter Loránd: Armata încă e bună, și totuși o atacă! (Sgomot. Contraziceri în dreapta).

Președintele (sună): Rog pe domniile deputați să nu întrerupă pe orator.

Polonyi Dezső: Aceasta e imposibil!

Președintele: Incercați!

Antal Géza: Polemizează cu *Polonyi Géza* și arată netemeinicia afirmațiunilor acestuia cuprinse în broșura scrisă contra băncii comune.

Fráter Loránd: Las' că-ți răspunde *Polonyi!* Ți-se va recomanda el!

Pozsgay Miklós: Datele aceste sunt greșite, au fost rectificat. (Sgomot la partidul muncii.)

Strigăte: Ha, ha, *Pozsgay!*

Președintele sună și cere liniște.

Antal Géza: Combate cu mult efect datele din broșura lui *Polonyi* și spune, că datele acestea sunt în mare contrazicere cu vorbirea sa de dăunăzi.

Ultimele informațiuni

De-ale noastre.

Arad, 24 Ianuarie 1911.

Correspondența noastră din Brad. Suntem avertizați, că în unele părți autorul corespondenței noastre din Brad se crede a fi d. dr. Pavel Oprea, profesor gimnazial în Brad. Constatăm, că autorul acestei corespondențe nu este d. profesor dr. Pavel Oprea. Totodată regretăm, că în acea corespondență, dupăcum ne-am convins ulterior, s'au strecurat și unele inexactități. Vom controla de acum înainte și mai sever esactitatea corespondențelor noastre. Ne luăm prilej din această întâmplare să rugăm pe corespondenții noștri a elimina din rapoartele lor orice impresiune subiectivă, relatându-ne numai evenimentele absolut obiective fără nici o calificare subiectivă din partea lor. În acest înțeles am dat de altfel și instrucțiunea noastră generală către corespondenții acestui ziar.

Revista „Săptămâna politică și Culturală”, care apare în București, iată cum anunță apariția ziarului nostru:

Din vârtoarea luptelor naționale de dincolo de munți, a răsărit, cu începutul anului, în care mănecărăm, un nou steag, steag de îndrumare, de concentrare și luptă a forțelor românești: ziarul „Românul” al partidului național. (Arad 1/14 Ianuarie). Inimioșii și oțelii frunțași ai românismului, îngrijorați de slăbiciunea și primejdia ce decurge din faptul că luptele ce se dau în contra dușmanului comun—tendința „Statului național unitar maghiar” — se dau pe grupuri, fără legătură între ele, — țintesc prin „Românul” să închege pe toți aderenții sinceri ai partidului național român într'un mănunchiu puternic „solidaritatea națională ca suprema necesitate a vieții de Român în Statul ungar”.

„O națiune asuprită și chiar primejduită în existența sa națională” ne spune judicios „Românul”, „nu poate avea un singur partid, acela care pretinde recunoașterea ființei sale naționale în cadrele Statului unde trăiește”. Această însă „câtă vreme politica de guvenământ susține teza, că Statul ungar trebuie să fie Stat național unitar maghiar”.

Această teză lipsind, pot Românii să se împartă în oricâte grupări sau partide politice.

Cu sufletele pline de dorința să vedem cât mai curând înfăptuindu-se acea încheiere într'un mănunchiu a tuturor forțelor de luptă națională, urăm noului confrate să-și înalțe și să-și mărească într'atâta steagul misiunii, încât faldurile-i sbuciumate de crivăț să atingă și pe cei de dincoace de munți.

Toți d-nii corespondenți ai ziarului nostru, precum și d-nii colaboratori, sunt rugați să binevoiască a scrie cât se poate de citeț și numai pe o parte a manuscrisului. Aceasta, o cerem în interesul ziarului, deoarece ce citirea articolelor primite la redacție, precum și culegerea acestor articole, necesitând mult timp, dă loc la greșeli de tipar și de multe-ori, la întârzierea apariției gazetei.

Convocare. Membri Cassei de păstrare (reuniune) în Săliște sunt convocați în adunarea generală extraordinară ce se va ține în senzul § 15 din statute pe Duminică 5 Februarie a. c. st. n. la 2 ore p. m. în sala festivă a școlii gr. or. rom. din Săliște, având următorul Program: 1. Deschiderea și constituirea adunării generale. 2. Hărta inițiatorilor pentru construirea unui stabiliment electric și a unei băi de aburi în comuna Săliște referitoare la finanțarea și administrarea acestei întreprinderi. 3. Chestia clădirii societăților în Săliște. Domnii membri cu vot decisiv sunt în senzul dispozițiilor § 10 din statute rugați a-și depune libelul de membru și documentele de plenipotență la cassa reuniunii cel mult până în 3 Februarie a. c.

Târgul de țară pentru vite, care era să se țină la Szászsebes în zilele de 26 și 27 Ianuarie 1911 nu se poate ține din cauza boalei de vite constatată în comunele din jur. S'a luat însă dispozițiuni, ca în 1 Martie 1911 să se țină un târg de vite supletor. — Târgul de țară pentru mărfuri se va ține la 30 Ianuarie 1911.

Toți acei d-ni abonați, cari din întâmplare, n'au primit vre-un număr al ziarului „Românul”, sunt rugați cu insistență, să facă imediat cunoscut administrației noastre acest lucru, pentru a se lua măsurile de îndreptare. În același timp rugăm pe toți acești d-ni abonați să ne scuze de această întârziere, de oare ce din cauza numeroaselor cereri de abonamente neobicinuite până acum la ziarele noastre, — cu toată dragostea ce avem de a-i servi, — se fac oare care erori de expediție. Pe viitor, vom căuta, ca trimiterea ziarului să se facă în modul cel mai punctual.

Din patrie.

Protestul alegerii dela Ighiu. Din *Budapesta ni-se telegrafiază, că protestul înaintat contra alegerii de deputat dela Ighiu a fost respinsă din cauza defectelor de formă. Notarul public a comis o greșală. Peste 15 zile se va înainta din nou protestul. Mandatul a fost apărut prin dr. Tetetleni iar, protestul susținut prin d. dr. Aurel Vlad.*

Săcui sălbatic. Un țaran Săcui, certându-se cu soția sa nelegitimă, a bătut-o până la sânge. În urmă a tras cu pușca într'ansa. Ne nimerind-o, a legat-o în urma trăsorei și a mănât repede dealungul străzilor.

Lucru firesc, femeia a țipat de durere și trecătorii atrași de aceste țipete, au sărit într'ajutor, scăpând pe nenorocita femeie de furca brutalului său soț. Soțul nelegiuit, a fost arestat.

Virilism silit. Congregația comitatului Ugocia e consternată din cauza tragerei pe sfoară din partea unui avocat din Nagyszölös dr. Victor Joannes, care deși nu avea nici avere nici venituri, mănât de dorul de a avea un rol politic a abuzat în mod revoltător de bună credința congregațiunii comitatense.

D-rul Joannes, înaintase o cerere la congregație ca să fie admis în lista viriliștilor pe baza libelului său de dare falsificat, după cum se vedește acum.

Din străinătate.

Ministrul de externe al Portugaliei, Machado, a declarat corespondentului ziarului „Times” că guvernul portughez nu are cunoștință, că Italia ar fi trimis vasul de război „Roma” la Lisabona pentru apărarea intereselor supușilor italieni.

Relațiunile între Italia și Portugalia sunt dintre cele mai bune și de aceea nu se simte nevoe de o asemenea măsură.

O escadră compusă din 2 cuirasate, 2 crucișătoare și 4 torpilioare va pleca zilele acestea în arhipelagul turcesc. Se crede că este vorba despre o demonstrațiune împotriva Cretei.

Scrisoarea de adio a regelui Manuel. Marchizul de Lawardio secretarul privat al regelui Manuel, publică scrisoarea de adio a regelui Portugaliei, pe care a adresat-o primului ministru în momentul plecării sale din Portugalia.

Această scrisoare a fost încredințată lui Franco, care însă n'a predat-o celui adresat.

În scrisoare regele spune că este constrâns de împrejurări să părăsească țara. E însă convins, că la orice prilej și-a împlinit datoria și și-a supus viața și persoana sa intereselor patriei. Scrisoarea sfârșește astfel: „Sper că Patria îmi va fi recunoscătoare, dupăce se va fi convins despre dragostea și simțul meu de datorie.

Trăiască Portugalia! Să ai grijă, ca această scrisoare să se împartă în cercuri cât mai largi”.

Manuel.

Războiul vamal între Turcia și Bulgaria. Tratatul între Bulgaria și Turcia în chestia convenției vamale au ajuns la un punct asupra căruia nu se pot înțelege. Acest punct de greutate este ridicat din partea Bulgariei, care pretinde dela Turcia favoruri mai mari pentru vapoarele ei. Turcia nu este aplicată să facă această concesie și astfel probabil va izbucni războiul vamal dintre cele două State.

De altfel relațiile, de când s'a făcut Bulgaria Regat liber, n'au fost cele mai bune; afacerile de comerț și vamă au fost regulate numai printr'un provizoriat. În Bulgaria opinia publică cere, ca tratativele să se continue și mai departe și să se evite războiul vamal.

Italia. Pentru a comemora existența sa de 50 de ani și pentru a face evident progresul realizat în acest timp, Italia modernă va aranja în cursul acestui an, din primăvară până-n Noemvrie, două expoziții, la Roma și la Turin. Cea din Roma se deschide la 28 Martie și va fi destinată trecutului cu toate manifestările sale: arte, arheologie, istorie, etnologie, viață culturală, științe. Expoziția din Turin va cuprinde toate produsele vieții agricole, industriale, economice civile, și va fi inaugurată la 20 April. Cele două expoziții se întregesc reciproc; împreună, ele vor arăta lumii cum a păstrat Italia patrimoniul de glorie ce a moștenit, și ce a adus la acela în cei cincizeci de ani de *Risorgimento*.

Austria și Italia. În cercurile politice din Roma au produs impresie penibilă declarațiile admiralului *Montecuccoli*, că misiunea flotei austriace este mai mult decât numai defensivă; pentru că pe mare, Austria nu poate avea rol ofensiv decât față de Italia. Ca răspuns, programul naval al Italiei va fi modificat astfel, ca flota italiană să rămână superioară. — Presa oficială din Viena cearcă să atenuze efectul, afirmând că pregătirile Monarhiei pe mare se fac numai pentru apărarea coastei, care fiind foarte desmembrată, este cu atât mai ușor expusă.

În timpul unui balet de operă din Hamilton (Canada), s'a rupt sabia unui dansator, iar vârful săbiei s'a înfipt în capul unui spectator. Izbucnirea unei panici s'a evitat prin faptul că orchestra n'a încetat să cânte.

Francezul Piccard, directorul fabricii Peizer, a fost împușcat pe stradă de către patru indivizi, cari au reușit să fugă după săvârșirea atentatului.

Printre soldații garnizoanei din Primiero (Tiro-lul de sus), bântue tifosul și influența.

În cazarma vânătorilor s'au îmbolnăvit 50 soldați dintre cari a murit unul.

În comitetul tinerilor turci domnește o mare agitațiune din cauza silințelor Cretanilor pentru unirea cu Grecia cât și din cauză, că Musulmanii din Creta vor să apeleze la sprijinul marilor puteri. Iritația tinerilor Turci a sporit în urma știrii, că trupele grecești construiesc întăriri uoi la frontiera turcă. Ministerul de război a recomandat trupelor dela frontiera Bulgariei și Greciei vigilență și precauțiune.

Depozitele de muniții dela frontieră au fost completate.

Regele Manuel se stabilește în Italia. Ziarele italiene aduc știrea, că s'au luat dispoziții ca ex-regele Portugaliei Manuel să se ducă în Italia, unde să rămână mai multă vreme. Regina Maria Pia dorește să aibă pe nepotul său aproape de dânsa. Asupra acestui lucru s'a ținut o consfătuire și cu ceilalți membri ai familiei regale, cari s'au învoit la aceasta. Locul unde se va așeza regele, nu este încă hotărât.

Constituție în China. Ofițerii chinezi din Wladiwostok au telegrafiat Împăratului lor, rugându-l să convoace cât mai curând parlamentul chinez, deoarece trupele amenință cu-o răscoală. În depeșă au declarat, că se solidarizează cu poporul.

Personalul tehnic și al orhestrelor, dela toate teatrele vieneze particulare, a declarat greva generală, de oarece Uniunea directorilor de teatre refuză sporirea salariilor.

Azi, directorii dela „Raimund Theater“ și „Theater an der Wien“ au exclus pentru câteva zile pe toți lucrătorii organizați și pe muzicanții cari fac parte din uniunea respectivă.

Ca răspuns, în cursul dimineții, toți lucrătorii și muzicanții teatrelor private au părăsit lucrul.

Teatrele au făcut pregătirile necesare ca reprezentările să fie asigurate.

Nu este exclus ca în cursul zilei de azi neînțelegerea să fie aplanată.

Apponyi merge în America. Acum e sigur, că contele Apponyi va părăsi Ungaria și va merge în America, unde va cutreera mai multe orașe cu scopul ca prin prelegeri publice să facă cunoscute Americanilor referințele din Ungaria. Patrioții admiră această atenție și la 28 Ianuarie vor da o masă în cinstea lui.

Din Pecking se anunță că mișcarea pentru introducerea constituției a reînceput. Regentul a luat dispoziții ca toate persoanele care-i înaintează cereri pentru introducerea constituției, să fie aspru pedepsite. Guvernul a somat pe reprezentanții poporului din provincie să părăsească Capitala. Vice regele Mandjuriei a demisionat. El fusese amenințat cu moartea dacă nu va primi petițiunile pentru introducerea constituției.

Reprezentanții poporului din provincie au fost escortați din Capitală sub pază militarăască. Reprezentantul din Mukden a sărit din tren și a căzut sub roate, rămânând mort pe loc.

Vaporul „Parisiana“ plecat la 8 Decembrie din New-York spre Albany, a ars în largul mării. Echipajul și-a dat toate silințele să stingă incendiul, însă n'a reușit. Mateloții s'au salvat cu bărcile, iar la 19 Decembrie au debarcat pe insula St. Paul.

Un matelot a murit de oboșală. Ceilalți au fost salvați de un vapor englez, care i-a transportat la Albany.

Darul Regelui. Majestatea Sa a dăruit 200 coroane din cassa sa privată pe seama locuitorilor din comunele incendiate Riușori și Bărești din comitatul Hunedoarei.

O pretinsă întâlnire a prințului moștenitor cu împăratul Wilhelm. O corespondență din Triest anunță, că cu prilejul călătoriei lui Wilhelm la insula Corfu, acesta va avea o întâlnire cu Francisc Ferdinand pe insula Brioni.

O telegramă din Berlin desminte această știre și comunică, că până acum călătoria împăratului la Corfu nici nu este încă hotărâtă.

Librăria Diecezană Arad pregătește ornate (odăjdii) bisericesti în toate execuțiunile și în toate culorile cu prețul dela 145, 165, 185, 220 până la 1000 coroane. *Epatrachile* separat à 16, 24, 30 coroane bucata. *Brâne preoțești*, 15 cm. lățime, orice culoare 13 cor. bucata, mai late cu 15 coroane. *Pălării preoțești* fasonul cel mai modern à zece coroane bucata, *Icoane sfinte* pictate pe pânză în orice mărime à 10, 12, 14, 20, 24, 26, 28, 32, până la 100 cor. bucata. *Prapori* în toate mărimile și culorile cu sau fără rude cu 75, 85, 100, 120, 150—500 cor. bucata.

FEELURIMIK

Un joc senzațional. De câteva zile Berlinul e în fierbere. Un domn F... a declarat că va câștiga la sigur în timp de 15 zile 100.000 mărci la relută, printr'o martingală inventată de el, și jucând cu un capital de 50.000 mărci. În fiecare seară, dela 5 la 10, o mulțime nespuse de elegantă se îngrămădește în jurul unei mese de joc, instalată la Panopticum, urmărind cu pasiune câștigurile și pierderile jucătorului. Spectatori, din amândouă sexurile, notează pe cartoane anume fluctuațiile șanselor. Nici odată, conferențiar cât de celebru n'a fost urmărit c'un așa entuziasm. Sistemul d-lui F... pare bun, căci în câteva ședințe a câștigat 20.000 mărci. Se crede însă, că-i va trebui mai mult de 15 zile, ca să atingă suma de 100.000 mărci. Oricum, dânsul câștigă, și faptul acesta a înnebunit Berlinul. I-se telegrafiază să vie la Londra, Paris, Budapesta, — pasiunea jocului fiind generală... Dacă'ar deschide o universitate a jocurilor de noroc, ne prindem că ar fi cea mai populată din lume!

BIBLIOGRAFII.

—x—

Au apărut și se pot procura dela Librăria diecezană din Arad:

— 1907. Anul II. Vol. III, Nr. 50, apare în București sub direcția d-lui Ion Gr. Păucescu. *Revista Democrației române*. Anul I. No. I. No 43, București. Director Gh. Diamandi.

Domnia legilor, organ naționalist democrat. Anul IV, No. 22. Apare în R.-Vâlcea.

Facla. Anul II, No. 2.

Căminul nostru, revistă săptămânală sub îngrijirea d-lui I. Boteni, cu articole de Constantin Hodoș, I. U. Soricu etc. Redacția și administrația Str. Clopotarii vechi, 57 bis.

Raport general al Comitetului central al „Reuniunii române de agricultură“ din comitatul Sibiiului, redactat de. V. Tordășianu.

ECONOMIE.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

24 Ianuarie 1911.

Prețul cerealelor după 100 kigr. a fost următorul:

Grâu nou	
De Tisa — — — —	22:85—23:80
Din comitatul Albei — — —	22:25—22:95
De Pesta — — — —	22:35—23:30
Bănățânesc — — — —	22:30—23:25
De Bacica — — — —	22:85—23:15
Secară de calitate I. — — —	15:90—16:—
Orzul de nutreț, calitate I. — —	15:80—16:—
Ovăs de calitate I. — — —	17:50—17:80
Cucuruz — — — —	10:85—11:10

Piața grânelor din Aradul-Nou.

24 Ianuarie 1911.

S'a vândut azi:

Grâu 800 mm.	10:40 — 10:65
Orz „	7:40 — 7:50
Ovăs „	7:50 — 7:60
Secară „	7:— — 7:10
Cucuruz 300 „	4:70 — 4:80

Prețurile sunt socotite în coroane și după 50 klg.

POȘTA ADMINISTAȚIEI

Tuturor pe cari îi privește: Favoruri la prețuri de abonamente nu să acordă nimănui.

Redactor responsabil: Atanasiu Hălmăgian.

3 culegători-tipografi

afă aplicare imediat în Tipografia diecezană din Arad. — Salar după tarif.

Un candidat de avocat (român) afă aplicare momentană în cancelaria advocațială a lui

Dr. Nicolae Ionescu,
în Caransebeș (Karánsebes).

„Cavaler“.

Ceas de buzunar placă aur, garantat 14 carate, mers regulat, capac dublu, numai K. 10; se trimite contra ramburs vama scutită.

Heinrich Weiss,
Ujbánya (Bars-megye).

Cele mai noi susceperi de

plăci pentru gramofon:

Hulló falevél

din „Czigányszerelem“ și din „Balkáni hercegnő“

se capătă la

Koch Dániel

Arad, str. Deák-Ferencz.

Vis-à-vis de hotelul „Crucea albă“.

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,
aur, argint sdrobot și bijuterii.

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.
Arad, str. Weitzer János.
(Palatul Minorților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

„Someșana“,

institut de credit și economii, societate pe acții în Deés.

Cu capital social acționar de C. 400000.—
Fond de rezervă „ 170000.—
efectuește toate operațiunile de bancă.

□ □ □ □ □

Acoardă împrumuturi hipotecare, cambiali, pe lombard, etc. — Primește depuneri spre fructificare pentru cari plătește **5% interese**, iar pentru depuneri mai însemnate și stabile precum și pentru depuneri dela corporațiuni culturale și bisericesti solvește **6% interese**. **Darea de venit o solvește iustitulul.**

□ □ □ □ □

Depuneri și ridicări se pot face și prin poștă, spre care scop la cerere se trimit cheque-uri poștali. — Corespondența în limba română, maghiară și germană. □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □

Direcțiunea.

Nr. 7. 7—10.

Mare asortiment de ghete de bal

in culoarea aurului, din atlas
albastru și trandafiriu, din
piele de lack și chevreaux

1a

Weinberger János

cel mai distins magazin de ghete.
ARAD, Andrassy-tér nr. 20.

Singurul compactor român!

Am onoare a aduce la cunoștința on. public român din Arad și provincie, că am arangiat din nou atelierul meu cu cele mai

□ □ **moderne mașini și material** □ □
□ □ **privitor la această branșe,** □ □

precum execut cu diligență și pe lângă cele mai moderate prețuri: **decorații pentru cărți bisericesti, albumuri pentru fotografii, note și gramatom, panglice la cununi funebrale și tot felul de lucrări atingătoare de această branșe.**

Bazându-mă pe sprijinul on. public român, sperând că mă vor cerceta și încuragă cu comanda am rămas cu deosebită stimă:

∴ **IUSTIN ARDELEAN, compactor** ∴
ARAD, strada Weitzer János Nr. 13 vis-à-vis de poștă.

La administrația ziarului

„Românul“

se primesc anunțuri cu prețurile
cele mai moderate.

La

Librăria diecezană, Arad

se capătă

MINEILE

pe 12 luni, în 12 vol.
legate în pele cu copcii, 1 vol. 14.50, toate
volumele Coroane 172.

Librăria Diecezană

Arad, Strada Deák Ferencz 33.

Asortiment bogat în revizite de scris pentru cancelarii, hârtie albă de scris, hârtie concept, penițe, cerneală, creioane, ș. a., tipărituri pentru avocați și socoțile bisericesti. Cărți de literatură, pedagogie, filozofie, teatru, poezii, nuvele și romane, acomodată pentru bibliotecile parohiale și școlare.

Revizite bisericesti ca: Ornate, prapori, icoane, ripide, eruci pe altar și portative, litier, potire de bronz și argint, prășnicare, cădelnițe, candel, brâne și pălării preoțești, precum și toate cărțile bisericesti.

Revizite școlare fizicale conform articolului de lege XXVII. din 1907, hartele geografice necesare în școlile populare. Tablouri istorice. Registre pentru comercianți.

La cerere trimite catalogul gratis și franco.

TIPOGRAFIA DIECEZANĂ

ARAD, STR. BATTHYÁNYI 2.

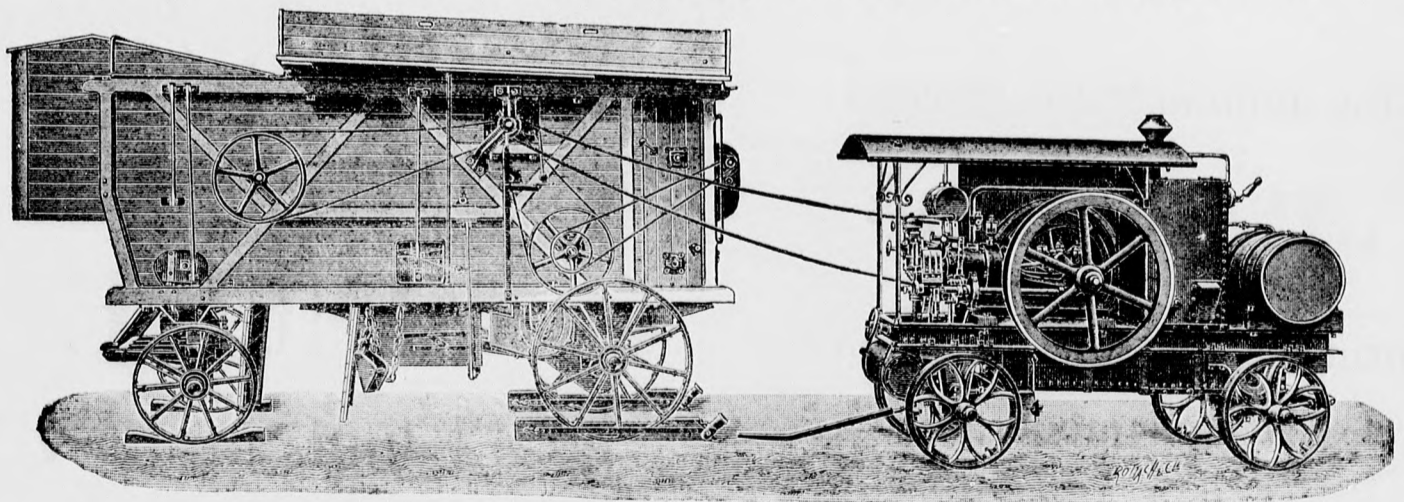
Asortată fiind cu cel mai variu și mai modern material pentru lucrări ce ating arta tipografică, se recomandă a executa tot felul de tipărituri ca: Documente, liste de escompt percepțiuni și eroğațiuni, invitări pentru petreceri.

In atelierele de mașini alui EUGEN NICOLA din BLAJ (Balázsfalva)

se pregătesc cele mai bune pluguri și mașini economice. Se află în depozit totdeauna gata, cele mai renumite motoare de benzin, locomobile și garnituri pentru îmblătit

cu motor. Motoare de benzin stabile, motoare pentru gaz sugativ. Mori de măcinat, — cu un cuvânt tot felul de mașini economice. Cea mai mare garanță.

Se vând cu prețuri moderate, și condițiuni de plată favorabile, în rate.

Pentru răspândirea motoarelor mele, primesc și schimb mașinele de vapor! Ceice doresc a-și cumpăra ori și ce fel de mașini, să se adreseze la firma

Eugen Nicola atelier de mașini în Blaj (Balázsfalva).

Deslușiri și informațiuni se dau gratis!

Catalog franco și gratis!

(2) 1—10.

Sprîjiniți industria română!